

Ester Cavallé Abasolo

**AUTOESTIMA EN LA INFÀNCIA: INTERVENCIÓ AMB NENS I NENES
VULNERABLES**

TREBALL DE FI DE GRAU

Dirigit per la Dra. Montserrat Domènech Auqué

Grau de Psicologia

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Tarragona

2021

Índex

1. Autoestima i autoconcepte	1
1.1. Importància de l'autoestima	3
1.2. L'autoestima al llarg del cicle vital	4
1.2.1. Dels 0 als 5 anys	4
1.2.2. Dels 5 als 12 anys	4
1.2.3. Dels 12 als 18 anys	5
1.2.4. Edat adulta (dels 18 als 60 anys)	6
1.2.5. Vellesa (a partir dels 60 anys)	6
1.3. Autoestima i emocions	7
1.4. Característiques dels infants amb alta i baixa autoestima	7
1.5. Autoestima en menors vulnerables	9
1.6. Programes de millora de l'autoestima	10
2. Objectius	11
3. Metodologia	11
3.1. Mostra	11
3.2. Instruments	12
3.3. Procediment	24
3.4. Anàlisi de dades	25
3.4.1. Anàlisi qualitatiu	25
3.4.2. Entrevista educadors	27
3.4.3. Entrevista infants grup experimental	27
4. Resultats	27
4.1. AEP	27
4.2. BAS-3	32
4.3. Avaluació de les sessions d'intervenció	34
4.4. Resultats anàlisi qualitatiu de les activitats	37
4.5. Resultats entrevista infants grup experimental	41
5. Discussió i conclusions	42
6. Referències	45
7. Annexos	48

1. Autoestima i autoconcepte

En els últims anys, hi ha hagut un augment en l'interès per l'estudi de l'autoestima, motivat en gran part pel reconeixement de la seva importància en el benestar de les persones (Quiles i Espada, 2004).

Els termes "Autoconcepte" i "Autoestima" estan íntimament relacionats, fins al punt que moltes vegades s'utilitzen indistintament per a referir-se al coneixement que l'ésser humà té de sí mateix. De fet, podríem parlar de dues dimensions (la cognitiva i l'afectiva) d'una mateixa realitat (García i Musitu, 2009). Si la persona té un bon autoconcepte, la valoració que farà de sí mateixa serà més positiva, i viceversa. Així doncs, l'autoestima millora o empitjora en la mesura que ho fa l'autoconcepte (Quiles i Espada, 2004).

En general, és acceptat que l'autoestima és el component emocional de l'autoconcepte (Ramos et al., 2006). Tanmateix, cal matisar algunes diferències entre ambdós conceptes.

L'**autoconcepte** fa referència a la percepció de l'individu de sí mateix. És el seguit de característiques pròpies que la persona utilitza a l'hora de fer una descripció de sí mateixa i fa referència a aspectes físics, intel·lectuals, socials i emocionals. Es veu influenciat per les experiències viscudes al llarg de la vida, així com per les opinions dels altres. L'autoconcepte guanya complexitat a mesura que el subjecte, al llarg dels anys, va afegint informació sobre si mateix arrel de la seva experiència vital (Páez et al., 2020).

Per altra banda, l'**autoestima** fa referència a la manera en que la persona avalua el seu autoconcepte, això és, el valor positiu o negatiu que dona a les seves característiques. Es desenvolupa des del naixement i, igual que l'autoconcepte, es veu molt influenciada per l'entorn i les oportunitats brindades pel context, així com pels èxits i fracassos viscuts al llarg de la vida i les estratègies adquirides per la persona per afrontar-los (Páez et al., 2020).

L'autoestima és la conclusió final del procés d'autoavaluació. A partir del concepte que té l'individu de sí mateix, passa a integrar els valors que el

defineixen, que poden ser més positius o més negatius, és a dir, s'infra o sobrevalora. Llavors, diem que té un nivell concret d'autoestima. Per tant, l'autoestima és el grau de satisfacció personal que té la persona amb si mateixa, com d'eficaç percep el seu funcionament i l'actitud que adopta cap a sí mateixa (Garcia i Musitu, 2009).

A partir de la dècada de 1980, les investigacions sobre l'autoconcepte d'infants i joves van abandonar l'enfocament unidimensional del concepte que havia estat present fins el moment i van adoptar un model multidimensional, que havia sigut originalment proposat per Shavelson, Hubner i Stanton l'any 1976 (Ramos et al., 2006).

De la mateixa manera que passa amb l'autoconcepte, també s'acostuma a parlar de l'autoestima en un sentit general, que està formada per diferents dimensions. Les més destacades són (Páez, et al., 2020):

- **Física:** avaluació de l'individu sobre sí mateix pel que fa a la seva aparença física i les seves qualitats, aptituds i habilitats físiques, així com de la seva competència per a qualsevol tipus d'activitat física.
- **Acadèmica:** avaluació en l'àmbit escolar. Com a resultat d'un conjunt d'experiències acadèmiques diverses al llarg de la seva vida escolar, es fa una valoració de les pròpies capacitats intel·lectuals, de la intel·ligència i de la creativitat.
- **Social:** avaluació en les interaccions socials. A partir de les relacions socials i de l'adaptació i acceptació social que l'individu percep, es creen sentiments de més o menys pertinença al grup i de capacitat per enfrontar-se amb més o menys èxit a diferents situacions socials.
- **Familiar:** avaluació de l'individu de les relacions que estableix amb les persones del seu grup familiar. Dependrà de si es sent estimat, acceptat i valorat per la seva família.
- **Afectiva:** avaluació pel que fa a la seva personalitat. Es valorarà com a simpàtic o antipàtic, generós o egoista, etc.
- **Ètica:** avaluació en relació a percebre's com una bona persona i digna de la confiança dels altres. També té a veure amb com d'interioritzades té les normes socials i com es sent si les trenca.

- **Global:** avaluació en relació a totes les dimensions, que formen la seva opinió personal respecte sí mateix. De l'avaluació en totes les àrees la persona crea la seva autoestima general, que defineix el valor general que es dona a sí mateixa. Així doncs, totes les dimensions formen part d'una dimensió més global, però totes són importants per a una bona autoestima.

1.1. Importància de l'autoestima

L'autoestima influeix directament en els nostres actes. Hi ha una retroalimentació permanent entre les nostres accions i la nostra autoestima, ja que el nostre nivell d'autoestima influeix en la manera com actuem, i viceversa (Branden, 1994). Especialment en la infància i la adolescència l'autoestima influeix en el comportament general de la persona en tots els àmbits (escolar, familiar i social) i a la salut psicològica i el rendiment acadèmic (Quiles i Espada, 2004).

Per tant, l'autoestima té una gran influència en el desenvolupament de la nostra personalitat i que l'autoestima sigui positiva és molt important per a la formació d'una conducta social, afectiva i intel·lectual adequades, que permetin a l'individu aconseguir una bon adaptació social, felicitat i sentiment d'eficàcia personal (Villa i Auzumendi, 1999, extret de Páez et al., 2020).

L'autoestima és important en tant que es relaciona amb variables essencials per al desenvolupament personal, com el benestar, el desenvolupament social, l'empatia, la creativitat i la personalitat (Páez et al., 2020).

Així doncs, una autoestima positiva fa que l'individu es senti competent, atractiu, capaç i segur de si mateix (López et al., 2006). Tanmateix, tan necessària és una bona autoestima com una autoestima realista, per tal que els infants es proposin metes que puguin aconseguir i evitar així frustracions contínues (Harter, 2003, extret de Páez et al., 2020).

1.2. L'autoestima al llarg del cicle vital

L'autoestima no és innata, sinó que són les experiències acumulades al llarg de la vida i dels esdeveniments que van configurant-la. A més, aquesta construcció no és intencional, ja que es pot produir tant en contextos formals com informals i de manera intencionada o no (Quiles i Espada, 2004).

1.2.1. Dels 0 als 5 anys

Des del naixement fins als 2 anys la imatge personal que es forma l'infant sobre si mateix és bàsicament a través de la interacció amb els seus pares i, per tant, és altament sensible a l'acceptació dels adults (Ramos et al., 2006).

La consciència, reflexió i autocrítica sobre les pròpies capacitats és pràcticament inexistent a aquesta edat, tant pel que fa a les capacitats físiques com a les intel·lectuals. Això és concebut per la majoria d'autors com un avantatge que els predisposa més positivament a l'aprenentatge (Giménez-Dasí, 2008). Als 3 anys hi ha l'inici de l'etapa escolar i, amb aquesta, l'aparició dels iguals, que esdevenen un referent considerable. Quan això passa, el nen comença a tenir en compte els judicis dels seus companys i l'acceptació per aquests comença a ser important (Giménez-Dasí, 2008).

Al final d'aquesta etapa és on apareix la capacitat d'autodescripció, és a dir, es produeix el reconeixement de la persona i del que posseeix, cosa que produeix una progressiva consciència del que és un mateix, que va sent reforçada mitjançant noves experiències (Ramos et al., 2006).

1.2.2. Dels 5 als 12 anys

Entre els 5 i els 8 anys el nen o nena comença a desenvolupar la capacitat de discriminar diferents dominis de la seva existència, és a dir, comencen a ser capaços d'integrar noves perspectives de sí mateixos (Páez et al., 2020; Ramos et al., 2006). A més, a l'escola se'l valora per allò que fa i això repercuteix a la seva autoestima, de manera que el seu autoconcepte determinarà el seu rendiment, i a la inversa (Ramos et al., 2006).

Entre els 7 i 8 anys s'inicia la comparació social, apareixent de manera progressiva interès cap al que fan els altres, ja siguin persones del seu entorn familiar, escolar o social. En el llenguatge apareix un vocabulari més descriptiu per utilitzar en les seves relacions interpersonals (bonic-lleig) i per fer referència a les reaccions emocionals (alegre-trist) (Ramos et al., 2006).

Als 8 o 9 anys l'autoconcepte ja es basa en la comparació social i el valor que l'infant es dona en aquesta etapa serà difícilment canviat, ja que es conserva relativament estable en el temps (Gurney, 1988, extret de Páez et al., 2020).

Entre els 9 i 12 anys es produeixen canvis significatius a nivell intel·lectual i social, i el nen o nena passa a atribuir les seves capacitats basant-se en els seus èxits i fracassos i la seva autoestima esdevé més real degut a la major capacitat intel·lectual, que li permet comparar-se amb els altres, entendre les seves opinions i categoritzar-se mitjançant trets psicològics interns (ser amable, sociable, etc.) (Páez et al., 2020).

1.2.3. Dels 12 als 18 anys

Durant aquests anys transcorre l'adolescència, que constitueix la transició de la infantesa a l'adulthood. L'adolescència constitueix un moment clau del desenvolupament evolutiu (Urbano i Yuni, 2014). Els canvis físics, cognitius i socials que suposen la transició a l'adolescència comportaran canvis en l'autoconcepte i l'autoestima (Delgado, 2009).

A nivell cognitiu, es forma la identitat personal, que suposa la integració de la manera com es defineix el subjecte com a ésser únic i particular. Això li permet tenir consciència de qui és i on pertany (Urbano i Yuni, 2014).

A nivell social, intenta buscar la seva autonomia personal mitjançant la separació amb els pares i donant més importància al grup d'iguals. Així, les amistats exerciran una forta influència en l'autoestima. També ha d'aprendre comportaments propis de la vida adulta, com els relacionats amb conductes sexuals, convivència i cooperació (Páez et al., 2020; Quiles i Espada, 2004).

A nivell físic i biològic es donen els canvis puberals, que inclouen la maduració sexual i el desenvolupament de caràcters sexuals secundaris. Per tant, hi ha un canvi d'imatge corporal a la que els adolescents s'han d'adaptar, cosa que sovint és difícil si no estan satisfets amb la nova imatge (Quiles i Espada, 2004). Degut als canvis hormonal, l'adolescent acostuma a manifestar fluctuacions respecte la manera de veure's, ja que el seu estat d'ànim és molt variable i això fa difícil el control emocional (Urbano i Yuni, 2014)

Per tant, tot i que l'autoestima es va formant al llarg de la vida, a l'adolescència pren un paper essencial perquè de la valoració de si mateix depèn la formació de la identitat. Un jove amb una autoestima forta i ben desenvolupada al final d'aquesta etapa començarà l'adulthood amb uns bons ciments per tal de tenir una vida més satisfactòria (Quiles i Espada, 2004).

1.2.4. Edat adulta (dels 18 als 60 anys)

Hi ha pocs estudis sobre el desenvolupament de l'autoestima en l'adulthood i, en general, aquests mostren increments graduals de l'autoestima global al llarg d'aquesta etapa, amb el pic al voltant dels 60 anys (Robins et al., 2002). Les posicions de poder i estatus que poden donar-se en l'adulthood poden incrementar l'autoestima, ja que es percep el control sobre un mateix i l'entorn (Robins, Trzesniewski, 2005). Tot i així, no tothom obté l'èxit i el control de la seva vida en l'adulthood, així que tenir una autoestima positiva o negativa dependrà en gran mesura de si la persona percep que té èxit en els aspectes laborals, econòmics, familiars i de salut.

1.2.5. Vellesa (a partir dels 60 anys)

Els canvis que acostumen a tenir lloc en la vellesa, com poden ser els problemes de salut, problemes socioeconòmics, mort de la parella i la jubilació tenen un impacte negatiu en el benestar i, en conseqüència, poden tenir un impacte negatiu en l'autoestima. Algunes investigacions, però, han teoritzat que, arribades a aquesta etapa, les persones ja han desenvolupat estratègies de regulació emocional que les protegeixen d'aquests sentiments negatius deguts als canvis propis de l'etapa (Robins et al., 2002).

Per tant, no hi ha conclusions sòlides respecte els canvis en l'autoestima en la vellesa. Tot i així, és esperable que si l'autoestima en etapes anteriors ha estat positiva, això sigui un factor protector per a que en aquesta etapa també es mantingui alta (Páez et al., 2020).

1.3. Autoestima i emocions

L'autoestima i les emocions estan íntimament lligades i mediades pel concepte d'intel·ligència emocional, desenvolupat per Mayer i Salovey l'any 1990. Segons aquests autors, la intel·ligència emocional és la capacitat que tenen les persones per administrar les seves emocions de manera equilibrada, pel que fa a percepció, comprensió i regulació, promovent un creixement emocional i intel·lectual per contribuir a l'adequada adaptació a l'entorn i al benestar personal i social (Páez et al., 2020).

Bermúdez, Teva i Sánchez (2003) assenyalen que existeix una correlació positiva entre intel·ligència emocional i estabilitat emocional. Les persones estables emocionalment tenen més autoestima, és a dir, tenen una actitud més positiva cap a elles mateixes i toleren millor la frustració degut a la seva capacitat de controlar els seus estats emocionals. Amb tot això, conclouen que com més intel·ligència emocional, major és el benestar psicològic.

Gràcies a totes aquestes aportacions que demostren que el desenvolupament emocional dels infants és tan important com l'intel·lectual, la visió de l'educació està canviant i a les escoles cada vegada s'inclouen més activitats encaminades a fomentar el desenvolupament emocional (Páez et al., 2020).

1.4. Característiques dels infants amb alta i baixa autoestima

Ja hem comentat la importància de l'autoestima pel benestar psicològic i com evoluciona aquesta al llarg de les etapes de la vida. Ara comentarem els trets que caracteritzen els infants amb una alta i una baixa autoestima. Tot i així, aquests trets no són universals, sinó que es poden expressar de diferents maneres segons les característiques personals i de desenvolupament de cada persona.

Els infants que gaudeixen d'una **alta autoestima** poden presentar els trets següents (Páez et al., 2020; Quiles i Espada, 2004):

1. Confiança en sí mateixos i la seva capacitat per resoldre problemes, que es mostra a l'hora d'actuar amb autonomia, iniciativa i curiositat.
2. Capacitat d'autocontrol i reconeixement dels impulsos i emocions.
3. Bona adaptació a les diferents i canviants circumstàncies, així com respecte a les normes de convivència generalment acceptades.
4. Com que estan segurs de sí mateixos i la seva valia, toleren bé les frustracions i enfronten positivament les dificultats i crítiques dels altres, a més de ser perseverants i compromesos perquè es veuen capaços d'aconseguir les metes que es proposen.
5. Són sociables, empàtics i s'adapten als altres quan fa falta, a més d'acceptar-los tal i com són.
6. Tenen clares les seves idees i les defensen sense necessitat d'agressivitat. Tot i així, tenen la seguretat suficient com per modificar les seves opinions si entenen que estaven equivocats.
7. Tenen un locus de control intern, són capaços d'aprendre dels seus errors, treballen bé en grup i són creatius.

En canvi, els infants amb **baixa autoestima** es caracteritzen per (Páez et al., 2020; Quiles i Espada, 2004):

1. Es queixen i critiquen constantment els altres per sentir-se millor.
2. Necessiten l'aprovació constant dels altres sobre el que fan, ja que no porten a terme les coses per la motivació intrínseca que els produeix, sinó per aconseguir ser aprovats pels altres.
3. Pensen que per ser considerats vàlids han de ser sempre els primers, així que tenen molt mal perdre en els jocs i activitats diàries. Són excessivament perfeccionistes i mai estan conformes amb el que fan.
4. Són poc sociables i tenen poca iniciativa per por a ser rebutjats.
5. Poden patir ansietat o bloquejar-se davant situacions on són avaluats, com podria ser en l'àmbit escolar. Això és perquè tenen una por excessiva a equivocar-se.
6. Són pessimistes i tendeixen a pensar que qualsevol cosa que facin tindrà un mal resultat i això frena la seva actuació.

7. Tenen poca confiança en sí mateixos, per la qual cosa els fa molta vergonya parlar davant d'altres persones.
8. Es frustren fàcilment davant les dificultats o canvis sobtats, sovint presentant actituds immadures i/o agressives quan es produeixen.
9. Sovint estan tristos, els costa somriure i trobar la motivació per iniciar noves tasques.
10. A vegades presenten falta de gana, insomni o inestabilitat emocional.

Aquesta dinàmica de pensaments i sentiments que caracteritzen una baixa autoestima acostuma a formar un bucle d'actituds mentals negatives que es retro-alimenten entre sí. Una persona que pensa que gairebé mai pot aconseguir allò que es proposa començarà una activitat poc motivada i amb més pensaments dirigits al fracàs que a l'èxit en aquesta tasca. Això farà que les probabilitats de fracàs siguin superiors i reafirmi l'idea que no és capaç de fer res bé, cosa que afectarà més la seva autoestima (Quiles i Espada, 2004).

1.5. Autoestima en menors vulnerables

A vegades els nens i nenes pateixen molt quan estan immersos en ambients insegurs i estressants, perquè els adults que tenen al voltant no tenen habilitats suficients per comunicar-se amb ells de manera eficaç (Tait i Wosu, 2015). Molts dels menors en risc social provenen de famílies de baix nivell socioeconòmic i viuen en condicions de pobresa crònica, la qual cosa afecta al seu desenvolupament cognitiu i socioemocional (González i Gimeno, 2004).

Un dels requisits fonamentals per assegurar el bon desenvolupament dels infants és que els vincles dels pares amb els fills siguin saludables. Això depèn en bona part de com es va produir l'aferrament, entès com el vincle establert entre l'infant i els seus progenitors a partir de la seva relació des de la vida intrauterina. Quan l'infant neix, ràpidament s'impregna de la relació afectiva amb l'adult, que pot ser positiva o negativa segons els contextos i experiències de vida dels pares, sobretot de la mare (Barudy i Dantagnan, 2005). Les famílies en situació de pobresa experimenten molts més esdeveniments estressants (problemes econòmics, mudances més freqüents, exposició a la violència, conflictes familiars i més problemes diaris) en

comparació les de classe mitjana, i això s'associa amb depressió, ansietat, hostilitat i agressió cap als infants (Wadsworth et al., 2008).

Els infants que han crescut en famílies amb baix nivell socioeconòmic mostren dèficits en el desenvolupament cognitiu i emocional que són detectables des de la infància i que persisteixen en l'adultesa. El neurodesenvolupament dels infants és altament susceptible a les experiències de la infància i certs aspectes de l'entorn de l'infant al principi de la seva vida poden impedir el desenvolupament normal d'aspectes centrals i perifèrics del sistema nerviós, el comporta grans conseqüències en la seva salut (Chin-Lun et al., 2015).

Emerson (2004) va mostrar que els menors en situació de pobresa tenen una menor autoestima i autoeficàcia, conductes antisocials, dificultats escolars desenvolupament cognitiu i lingüístic anormal i més problemes de salut, tant en la infància com en la vida adulta.

1.6. Programes de millora de l'autoestima

Intervenir per millorar l'autoestima no només és possible, sinó que també és necessari, sobretot en infants i adolescents de risc. En els últims anys s'han creat programes dirigits a la millora de l'autoestima d'infants i adolescents. Entre ells, hi ha el Programa Bienestar (López et al., 2006), centrat en la potenciació del benestar personal i social dels adolescents, tinguin aquests alguna problemàtica o no. Cava i Musitu (1999) van demostrar l'eficàcia del programa "Galatea", dirigit a menors amb deficiències socio-afectives.

Aquest tipus de programes suposen un factor de protecció davant les problemàtiques que experimenten aquests infants, sobretot de cara a la prevenció de problemes psicològics i conductuals (González i Gimeno, 2013).

Entenent com la pobresa comporta una sèrie de riscos a infants i adolescents, és essencial desenvolupar i implementar programes d'intervenció eficaces sense oblidar-nos de la importància d'apostar per polítiques efectives per reduir i prevenir la situació de pobresa de les famílies i evitar futures generacions en risc de pobresa (Wadsworth et al., 2008).

2. Objectius

Objectiu general: conèixer i intervenir sobre l'autoestima d'un grup d'infants en situació de vulnerabilitat.

Objectius específics:

- Descriure i analitzar les característiques de l'autoestima i habilitats socials dels infants vulnerables i dels que no ho són.
- Comparar les característiques d'autoestima i habilitats socials dels menors vulnerables respecte dels que no ho són.
- Elaborar i aplicar un programa d'autoestima adreçat a infants vulnerables.
- Avaluar el funcionament del programa d'autoestima aplicat.

Les hipòtesis que deriven d'aquests objectius són les següents:

H1: En el pretest, l'autoestima dels infants vulnerables de tots dos grups és significativament inferior respecte la dels infants del grup no vulnerable.

H2: En el post-test, es veu un increment significatiu en l'autoestima dels infants del grup experimental, degut al programa d'intervenció.

H3: L'increment d'autoestima no es dona en el grup control d'infants vulnerables, ni tampoc en el grup control d'infants no vulnerables.

3. Metodologia

3.1. Mostra

La mostra està formada per dos grups control i un grup experimental.

Grup experimental

El grup experimental de l'estudi està format per 9 infants amb edats compreses entre els 9 i els 12 anys. Concretament, hi ha quatre infants de 6è de primària, tres infants de 5è de primària i dos de 4t de primària.

Tots els infants viuen i estan escolaritzats a les Terres de l'Ebre i són procedents de famílies vulnerables i en risc d'exclusió social.

Grups control

Els dos grups control estan constituïts per infants de 9 a 12 anys de diferents realitats socio-econòmiques. El primer, està format per infants de nivell socio-econòmic baix en risc d'exclusió social. Tots viuen i estan escolaritzats a les Terres de l'Ebre. Els infants del segon grup control són de nivell socio-econòmic mitjà i de famílies sense cap tipus de risc ni situació de vulnerabilitat. Tots viuen i estan escolaritzats al Baix Camp.

Educadors del centre

S'ha realitzat una entrevista a dos educadors del centre on s'ha intervingut, els quals coneixen bé els infants.

3.2. Instruments

Per tal de mesurar d'una manera objectiva l'autoestima de cada infant, es van utilitzar el qüestionari per a l'Avaluació de l'autoestima en Educació Primària (AEP). Per tal d'avaluar la socialització, es va fer amb la Bateria de Socialització (BAS-3).

AEP (Autoestima en Educación Primaria)

Qüestionari per a l'avaluació de l'autoestima en infants d'educació primària, elaborat pels autors Rodolfo Ramos Álvarez, Ana Isabel Giménez López, Mª Ángeles Muñoz-Adell y Elena Lapaz Cruz i publicat l'any 2006. Es tracta d'un test breu, que compta amb uns mateixos barems per a infants de 9 a 13 anys d'edat, independentment del sexe i el curs d'aquests (Ramos et al., 2006).

Com que el valor alfa de Cronbach és inferior a 0,80, no es pot catalogar com un qüestionari de diagnòstic però, tot i així, aquest test constitueix una bona aportació en l'avaluació de l'autoconcepte en infants d'educació primària (Ramos et al., 2006). Es va descartar passar el test AF5, que és un test que també mesura l'autoconcepte, ja que les preguntes eren d'una dificultat massa elevada considerant la nostra mostra, que està formada majoritàriament per infants amb un nivell socio-econòmic baix.

BAS-3 (Batería de Socialización)

És una bateria de socialització en la versió d'autoavaluació, dels autors Silva i Martorell i de l'any 2009. El BAS-3 analitza la percepció dels propis infants sobre la seva conducta social, es pot aplicar a infants de 11 a 19 anys i compta amb diferents barems segons sexe i edat. Compta també amb una bona fiabilitat, que es va comprovar amb l'estudi de la consistència interna i del test-retest (Silva i Martorell, 2009).

Avalua diferents dimensions de la conducta social (Silva i Martorell, 2009):

- **Consideració amb els altres (Co).** Manifesta sensibilitat social i preocupació pels altres.
- **Autocontrol en les relacions socials (Ac).** El pol positiu d'aquesta dimensió manifesta que la persona obeeix les normes socials i de respecte i convivència amb els altres. El pol negatiu indica la presència d'agressivitat i poca obediència de les normes socials.
- **Retraïment social (Re).** Revela si la persona té tendència a apartar-se, activa o passivament, dels altres.
- **Ansietat social/ tímidesa (At).** Permet detectar ansietat (por, nerviosisme) i també tímidesa (vergonya, manca de seguretat) en les relacions socials.
- **Lideratge (Li).** Permet detectar popularitat, iniciativa i autoconfiança.
- **Sinceritat (S).** Aquesta escala no es pot interpretar en el sentit de Sinceritat com a contrari a Simulació, sinó com a mostra d'inconformisme social, desconeixement o incompliment de normes socials.

Entrevista educadors

Les preguntes realitzades als educadors del centre són les següents:

- Sabeu d'alguna cosa que hagi passat a la família d'algun dels infants durant els últims dos mesos i que pugui haver estat rellevant per la seva autoestima? Ja sigui per la millora o l'empitjorament d'aquesta.
- Sabeu d'algun problema a l'escola d'algun dels infants que pot arribar a afectar la seva autoestima negativament? I algun problema a l'escola sorgit recentment (en l'últim mes)?

- Heu notat a algun nen/a més nerviós/osa en l'últim mes? A què creieu que es pot deure?
- A qui creieu que li poden servir més les activitats de millora de l'autoestima? Qui creieu que les pot aprofitar més?

Entrevista infants

Les preguntes realitzades a l'entrevista amb infants del grup experimental són les següents:

- T'ha agradat fer el llibre de l'autoestima? Per què?
- Què creus que has après fent aquestes activitats que tens al llibre i les altres que no hem posat?
- Quines coses bones has sentit fent les activitats? I quines coses dolentes?
- Creus que has millorat la teva autoestima?
- Com estàs a l'escola? Pots dir-me alguna cosa bona de l'escola? I alguna cosa dolenta? Penses que ets intel·ligent? Per què?
- Qui són les persones que més t'estimen? Com et fan sentir els teus pares i a teva família en general?
- Penses que ets una persona trista o alegre?
- La gent normalment et diu coses bones?

Activitats del programa

Les activitats del programa han estat creades per mi, tot i que algunes s'han basat en programes d'intervenció ja existents. Les activitats 1, 2, 6, 11, 12 i 15 han estat extretes de Páez et al., 2020 i la 13 de Machargo et al., 1996.

Com ja hem vist, la família té un paper fonamental en l'autoestima, per la qual cosa s'ha volgut fomentar la seva participació en la millora de l'autoestima dels infants a través d'activitats que s'enduen a casa després de cada sessió, per fer en família. Les activitats que es fan a l'aula estan en català, ja que és la llengua en que es parla al centre. En canvi, les activitats que s'emporten com a tasca per la propera sessió estan en castellà, ja que moltes famílies no entenen el català.

Es pot observar que l'autoestima acadèmica queda recollida explícitament en poques activitats, ja que és difícil treballar-la tractant-se d'un context on hi ha infants d'edats diferents. Però aquesta dimensió es treballa indirectament en moltes de les activitats, que impliquen concentració i creativitat.

Sessió 1

TAULA 1. Activitats de la sessió 1 del programa d'intervenció.

ACTIVITAT 1	DURADA	LLOC
El llibre de l'autoestima	20 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Introduir la temàtica que es treballarà en les properes setmanes - Reflexionar sobre què és l'autoestima. - Decorar la portada del <i>llibre de l'autoestima</i> 		
MATERIAL NECESSARI		
<ul style="list-style-type: none"> - Portada amb el títol "llibre de l'autoestima de..." (annex 1, figura 1) - Bolígrafs i llapis - Pintura (opcional) i adhesius decoratius 		
DESCRIPCIÓ		
<p>Es pregunta als infants si saben què és l'autoestima i de què depèn que algú en tingui més o menys. S'explica que en les properes setmanes es faran algunes activitats per millorar l'autoestima i que cada dia s'anirà completant el <i>llibre de l'autoestima</i>, un petit llibre que cadascú s'anirà fent a partir de les activitats que fem. S'explica que, per començar-lo, primer de tot es posarà el nom i es decorarà a la tapa. Es dona als infants tot el material de què disposen per decorar la tapa i es deixa un temps perquè ho facin. Mentrestant, es va elogiant el treball que fan, per tal de motivar-los.</p>		
ACTIVITAT 2	DURADA	LLOC
Bossa de les qualitats	20 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre les pròpies qualitats - Conèixer millor als companys i companyes - Ser conscients que tots i totes tenim característiques positives 		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none"> - Un full per persona - Bolígrafs o llapis - Una bossa o caixa 	Global	

DESCRIPCIÓ		
<p>Cadascú escriu, en mig full i de manera anònima, una llista de les pròpies qualitats, ja siguin de personalitat o físiques, així com activitats que a un mateix se li donen bé. Es pleguen tots els papers i es posen dins de la bossa o capsa. Cada infant va traient un full a l'atzar i llegeix les qualitats que hi ha escrites. La resta, han d'intentar endevinar la persona a qui correspon amb aquesta descripció i dir si hi estan d'acord. Cadascú es queda el seu full amb les qualitats que ha escrit i l'inclou al <i>Llibre de l'autoestima</i>.</p>		
ACTIVITAT 3	DURADA	LLOC
Som superestrelles	35 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Descobrir què és el que més agrada als altres de nosaltres - Ser conscients que tots i totes tenim característiques positives - Aprendre a expressar allò que ens agrada dels altres 		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none"> - Estrelles fetes amb cartolina - Bolígrafs o llapis 	Social	
DESCRIPCIÓ		
<p>Es reparteix una estrella per a cada infant. Cadascú posarà el seu nom al centre de l'estrella i el decorarà com més li agradi (amb retoladors, gomets, etc.).</p> <p>Es passa l'estrella al company del costat, que escriurà en una de les puntes una frase bonica o qualitat del propietari o propietària de l'estrella. Quan acabi, li passa l'estrella a la persona del costat, i així successivament fins a omplir les cinc puntes de totes les estrelles.</p> <p>Es torna cada estrella al seu propietari o propietària i cadascú llegeix el que li han escrit en veu alta. Cada infant enganxa l'estrella al seu <i>Llibre de l'autoestima</i>.</p>		

Tasca per la sessió següent: fer l'activitat "Som superestrelles" a casa amb la família.

Sessió 2

TAULA 2. Activitats de la sessió 2 del programa d'intervenció.

ACTIVITAT 4	DURADA	LLOC
El tresor amagat	30 minuts	Classe i exterior
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none">- Treballar en equip- Reflexionar sobre la importància de cadascú dins del grup		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none">- Una pista per jugador/a- Xocolatines- Medalles (annex 1, figura 2)- Bolígrafs o llapis	Social i acadèmica	
DESCRIPCIÓ		
<p>Es divideix als jugadors/es en dos grups iguals, intentant que hi hagi jugadors de totes les edats en cada equip. A cada membre de l'equip se li dona una fitxa diferent, la qual conté una pista que ha de desxifrar resolent el que se li demana. Els tipus d'activitats que es demana a les pistes són: sopa de lletres on hi ha una paraula clau amagada, trobar la paraula clau que s'amaga darrere d'uns símbols, endevinalla on la resposta és una paraula clau i lletres desordenades que s'han de posar en ordre per trobar la paraula clau.</p> <p>Cada membre de l'equip ha de trobar la paraula que s'amaga en cada full de pista i ajuntant-les trobaran la resposta per saber on s'amaga el tresor que busquen, que és una medalla i una xocolatina. Cadascú afegeix la pista que ha resolt i la medalla guanyada al <i>llibre de l'autoestima</i>.</p>		
ACTIVITAT 5	DURADA	LLOC
Coneguem-nos millor	30 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none">- Reflexionar sobre un/a mateix/a- Conèixer més i millor als companys/es		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none">- Taulells de joc (annex 1, figura 3)- Daus i fitxes	Global	

DESCRIPCIÓ
Dividim el grup en dos, per tal de ser menys persones jugant amb un mateix taulell de joc. Es reparteix un taulell, un dau i tantes fitxes com persones hi hagi al grup. El joc consisteix en anar llençant el dau i avançant caselles. En cada torn, respondrem la pregunta o completarem la frase de la casella a la que caiem. Guanya el jugador o jugadora que arribi abans a la casella final.

Tasca per la sessió següent: fer l'activitat de "coneguem-nos millor" a casa amb la família.

Sessió 3

TAULA 3. *Activitats de la sessió 3 del programa d'intervenció.*

ACTIVITAT 6	DURADA	LLOC
La xarxa de l'amistat	25 minuts	Exterior
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar en els infants un concepte positiu de sí mateix i dels altres - Fomentar el sentiment de pertinença a un grup 		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
- Cabdell de llana	Social	
DESCRIPCIÓ		
<p>Tots els jugadors/es es posen de peu formant una rotllana. Seria interessant que els educadors/es també participin en aquesta activitat, ja que no requereix que estiguin ajudant als infants. Es dona el cabdell a la persona que començarà el joc. Aquesta, ha de fer una volta sobre sí mateixa de manera que quedi atrapada pel cabdell i llençar-li el cabdell a una altra persona de la rotllana mentre diu una cosa que li agradi (ja sigui físicament o personalment) d'aquesta persona. El jugador/a que rep el cabdell repeteix el mateix procés i així successivament fins que tothom està enredat i el cabdell torna a arribar a la primera persona que l'ha llençat i s'ha format una xarxa, que és la xarxa de l'amistat. Farem reflexionar als infants sobre la importància que tenen tots en aquesta xarxa, ja que si es tallés un dels fils, aquesta quedaria trencada.</p>		

ACTIVITAT 7	DURADA	LLOC
Caixa sensorial	30 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Evocar records i emocions a través del tacte - Potenciar la imaginació i la concentració - Experimentar diverses sensacions a través del tacte 		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none"> - Caixa (annex 1, figura 4) - Sorra de platja - Petxines - Plastilina - Cotó fluix - Farina 	<ul style="list-style-type: none"> - Ploma - <i>Slime</i> - Globus - Pell de taronja - Paper de bombolles 	Emocional
DESCRIPCIÓ		
<p>Es divideix el grup d'infants, de manera que no hi hagi més de 4-5 persones alhora treballant amb la caixa sensorial. Un infant es col·loca davant la caixa sensorial i la resta darrere, de manera que sí que puguin veure l'objecte que el company o companya tocarà. La persona que toca l'objecte però no el veu, ha de dir què creu que és i a què li recorda (llocs, persones, experiències...). Cada infant va passant per la posició de tocar els objectes sense veure'ls i els companys i companyes també poden participar en dir a què els recorden els objectes que toquen els altres.</p> <p>IMPORTANT: que els companys que veuen l'objecte que es posa a la caixa sensorial no vegin la resta d'objectes, per no donar pistes dels objectes que els hi puguin tocar a ells/es després.</p>		
ACTIVITAT 8	DURADA	LLOC
Reconeixem emocions	30 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer les emocions pròpies i alienes - Aprendre a mostrar les emocions - Reflexionar sobre el paper important de les emocions - Compartir vivències personals amb els companys/es 		

MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA
<ul style="list-style-type: none"> - Taulells amb imatges de diferents emocions (annex 1, figura 5) - Dau de les emocions (annex 1, figura 5) 	Emocional
DESCRIPCIÓ	
<p>Es fan grups de 4-5 persones i es reparteix un taulell per cada jugador/a. L'objectiu és representar totes les emocions que es tenen al taulell abans que els altres. Per ordre, cada jugador llença el dau de les emocions sense que els altres vegin quina emoció li ha tocat i ha de representar l'emoció a través d'expressions facials i gestos perquè els altres endevinin de quina emoció es tracta. També ha d'explicar una experiència en què hagi sentit aquella emoció en qüestió per tal que se li compti el punt com a vàlid. Quan ho hagi fet, pot tapar la casella de l'emoció en qüestió. La primera persona que aconsegueix representar i explicar una experiència amb cadascuna de les emocions del seu taulell és la guanyadora.</p>	

Tasca per la sessió següent: fer l'activitat de "reconeixem emocions" a casa amb la família.

Sessió 4

TAULA 4. Activitats de la sessió 4 del programa d'intervenció.

ACTIVITAT 9	DURADA	LLOC
Agent secret	5 minuts a l'inici i 25 minuts després	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Aprendre a reconèixer les qualitats dels altres - Fomentar que els infants es sentin valorats pels companys/es - Cohesionar el grup 		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none"> - Bandes de colors - Retoladors permanents o pintures i adhesius 	Social	
DESCRIPCIÓ		
ACTIVITAT 10	DURADA	LLOC
Publicitat	40 minuts	Classe
OBJECTIUS		

<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer qualitats en un/a mateix/a - Reflexionar sobre les qualitats que volem en un amic/amiga - Compartir amb els companys/es les qualitats que ens agraden - Cohesionar el grup 	
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA
- Peces de roba de paper (annex 1, figura 6)	Social
DESCRIPCIÓ	
<p>Cada infant es fa unes quantes peces de roba al seu gust, a partir de les plantilles proporcionades o inventant-se-les. Les decora al seu gust i, al mig de cada peça, hi escriu una qualitat que té com a amic o amiga, així com el seu nom.</p> <p>Els infants van donant tombs per la classe "fent publicitat" de les seves peces de roba, i les persones que busquin en un/ amic/ amiga la qualitat de la peça de roba que ofereixen els altres, li "compren", és a dir, se la queden. Quan tothom hagi repartit les seves peces de roba, comentem quines qualitats busca cadascú en un amic o amiga i en quines persones ha trobat aquestes qualitats.</p> <p>Es torna les peces de roba a cada propietari i cadascú les enganxa al <i>llibre de l'autoestima</i> per recordar les qualitats que té com a amic/amiga.</p>	

Tasca per la sessió següent: fer fitxa familiar (annex 1, figura 7). Finalment es decideix fer aquesta activitat a l'aula.

Sessió 5

TAULA 5. Activitats de la sessió 5 del programa d'intervenció.

ACTIVITAT 11	DURADA	LLOC
El retrat	30 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none"> - Reconèixer i valorar en un mateix i en els altres les qualitats físiques - Reconèixer la importància de valorar als altres 		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
- Folis i retoladors	Física	
DESCRIPCIÓ		

Els infants es col·loquen, per parelles, un davant de l'altre i es dibuixen mútuament. Cadascú dibuixa i pinta el retrat com li ve de gust i senyala amb una fletxa la part del cos o el tret que més li agrada d'aquesta persona. Quan les dues persones han acabat, s'intercanvien el dibuix i l'expliquen al company o companya, de manera que intercanvien opinions sobre els seus dibuixos. Cada infant posa el dibuix que li han fet al *llibre de l'autoestima*.

ACTIVITAT 12	DURADA	LLOC
Concurs de talents	45 minuts	Classe o exterior

OBJECTIUS

- Demostrar les pròpies habilitats
- Apreciar les habilitats dels companys i companyes
- Treballar en parelles

MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA
- Medalles	Física

DESCRIPCIÓ

Els infants es posen per parelles i cada parella prepara una "mini-actuació" en la que es mostri alguna habilitat (ballar, cantar, fer algun joc estratègic, explicar acudits...), per tal de fer-la davant la resta, com si es tractés d'un concurs. Cada educador es posa amb un grup per ajudar a preparar l'actuació.

Transcorreguts els minuts de preparació, d'un en un els grups fan la seva actuació davant de la resta i, en acabar, se'ls aplaudeix i se'ls dona una medalla a cada integrant, la qual afegiran al *llibre de l'autoestima*.

ACTIVITAT 13	DURADA	LLOC
Fitxa familiar	10 minuts	Classe

OBJECTIUS

- Reflexionar sobre la pròpia família
- Compartir i recordar vivències
- Conèixer l'opinió de cada infant sobre la seva família.

MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA
- Fitxa familiar impresa (annex 1, figura 7)	Familiar

DESCRIPCIÓ

Donem a cada infant una còpia impresa de la fitxa familiar perquè la completin i l'afegeixin al *llibre de l'autoestima*.

Sessió 6

TAULA 6. Activitats de la sessió 6 del programa d'intervenció.

ACTIVITAT 14	DURADA	LLOC
Imagina't a tu mateix/a	30 minuts	Classe
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none">- Ser conscients que la consecució dels propis objectius depèn, en gran part, d'un/a mateix/a- Reflexionar sobre el futur		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none">- Un full per persona i llapis	Global	
DESCRIPCIÓ		
<p>S'explica als infants que en aquesta activitat pensaran en el futur i en com s'imaginarien a sí mateixos en aquest futur. Se'ls demana que tanquin els ulls i s'imaginin d'aquí a 10 anys. Mentre mantenen els ulls tancats se'ls fa les següents preguntes: com t'imagines físicament d'aquí a 10 anys?, quines aficions tens?, amb qui vius?, què estàs estudiant o en què estàs treballant?, quins amics tens?, què t'agrada fer en el teu temps lliure?, ets feliç?, de què et sents més orgullós/osa?</p> <p>La fase d'imaginació acaba i diem als infants que ja poden obrir els ulls. Es fan preguntes de reflexió: creieu que aconseguir el futur que voleu depèn només de vosaltres? De què depèn? Reconduirem el debat per donar a entendre la capacitat que tots tenim per augmentar les possibilitats d'aconseguir allò que volem. Finalment, se'ls demana que escriguin en un full tres objectius que tinguin, ja sigui a curt termini o a llarg termini. El full s'inclourà al <i>llibre de l'autoestima</i>.</p>		
ACTIVITAT 15	DURADA	LLOC
Interpretem rols	20 minuts	Exterior
OBJECTIUS		
<ul style="list-style-type: none">- Conèixer diferents maneres de ser i actuar- Acceptar i valorar les diferents maneres de ser- Adquirir habilitats socials que afavoreixin bones relacions		
MATERIAL NECESSARI	DIMENSIÓ D'AUTOESTIMA TREBALLADA	
<ul style="list-style-type: none">- Gometes	Social, afectiva i ètica	
DESCRIPCIÓ		
<p>Es fan dos grups i es posa un gomet del mateix color als infants del mateix grup. Es faran tres rondes, assignant a cada grup una manera de ser i una missió en cada</p>		

ronda. Es tracta que els infants d'un grup interactuïn amb els de l'altre grup complint la missió assignada.

- **Ronda 1:** un grup és optimista i l'altre pessimista
Missió: explicar als companys de l'altre grup com ha anat el dia o la setmana
- **Ronda 2:** un grup és tímid i l'altre xerraire
Missió: explicar als companys de l'altre grup alguna cosa sobre els amics i la família
- **Ronda 3:** un grup és mal educat i l'altre educat
Missió: explicar als companys/es de l'altre grup l'argument de la teva pel·lícula o conte preferit

En acabar cada ronda ens ajuntarem tots i intentarem endevinar el paper que interpretaven les persones del grup contrari. En acabar totes les rondes ens asseiem en una rotllana tots junts i preguntem als infants com s'han sentit interpretant cada rol i en interactuar amb els companys i les companyes que tenien els altres rols. Per últim, es comenta que tots tenim maneres diferents de ser i d'actuar i que hem d'acceptar als altres tal com són, tractant sempre de millorar els aspectes que puguem, com per exemple intentar ser més educats o educades, ja que això també fa que els altres es sentin millor amb nosaltres.

3.3. Procediment

A continuació, s'assenyala la temporització de les activitats del treball.

TAULA 7. Temporització del treball

DATA	ACTIVITAT
23 de març	Es passen els test AEP i BAS-3 al grup control infants vulnerables
24 de març	Es passen els test AEP i BAS-3 grup experimental
27 de març	Es passen test AEP i BAS-3 grup control nivell socioeconòmic mitjà
7 d'abril – 5 de maig	Es realitza la intervenció durant 5 setmanes.
8 de maig	Es passa test AEP grup control no vulnerable
18 de maig	Es passa test AEP al grup control vulnerable
19 de maig	Es passen test AEP i BAS-3 grup experimental + entrevista professionals i infants
19 de maig- 11 de juny	Anàlisi dels resultats i elaboració de les conclusions

Totes les aplicacions experimentals del programa van ser realitzades pels educadors habituals dels participants i per mi al llarg de 5 sessions de 1 hora i mitja de duració, aproximadament. Inicialment, la intervenció estava planificada en 6 sessions però degut al confinament del grup degut a un positiu en COVID-19, se'n va perdre una i es va realitzar la intervenció en cinc sessions, el que va implicar una reducció d'activitats. En la sessió 5 es van realitzar les activitats "Imagina't a tu mateix/a" (planificada per la sessió 6), "Fitxa familiar" (planificada per la sessió 5) i "Concurs de talents" (planificada per la sessió 5). En una última sessió es van realitzar els test finals i les entrevistes a professionals i infants.

Per realitzar una avaluació de cada sessió, es feia una explicació- resum en finalitzar-la, tenint en compte aspectes com el grau d'implicació, el comportament, l'atenció i la concentració del grup en cada activitat.

Els alumnes van valorar el programa en una entrevista final individual, en la qual indicaven, entre d'altres, en quina mesura els hi havien agradat les activitats, com d'útil els hi havia resultat i què és el que més i el que menys els havia agradat del programa. També es va preguntar per com es troben a l'escola i la família, que tenen molta influència en l'autoestima.

3.4. Anàlisi de dades

3.4.1. Anàlisi qualitatiu

S'ha realitzat un anàlisi qualitatiu de les dades seleccionant cinc indicadors a partir dels quals s'analitzarà la realització de les activitats incloses en el *llibre de l'autoestima* de cadascun dels infants. Els indicadors són: 1 (presència de l'indicador) o 0 (no presència de l'indicador). En els indicadors en què hi ha tres dimensions, es senyalarà amb un 2 la presència de la tercera dimensió.

TAULA 8. Indicadors qualitativs i les seves dimensions.

Indicador	Dimensions de l'indicador
1. Comprensió	(0)No comprensió: no comprèn el que ha de fer i intenta realitzar l'activitat sense haver comprès els objectius.
	(1)Comprensió: comprèn l'activitat i el seu objectiu principal.
2. Motivació	(0)Negativa: l'infant mostra una actitud que denota falta d'interès i de ganes de realitzar l'activitat.
	(1)Positiva: l'infant mostra una actitud d'interès i ganes vers l'activitat.
	(2)Neutra: l'infant realitza l'activitat perquè ho ha de fer però no mostra ni especial interès ni tampoc desinterès.
3. Busca d'ajuda	(0)No busca d'ajuda: es mostra independent a l'hora de resoldre l'activitat.
	(1)Busca d'ajuda educadores: demana o busca l'ajuda a les educadores en el procés de realització de l'activitat.
	(2)Busca ajuda companys: demana o busca l'ajuda o mira als companys en el procés de realització de l'activitat.
4. Interferències	(0)Absència: no hi ha hagut elements distorsionadors del bon desenvolupament de l'activitat per part de l'infant.
	(1)Presència: hi ha hagut algun element distorsionador del bon desenvolupament de l'activitat per part de l'infant. Els elements distorsionadors que es poden donar són els següents: haver de parar l'activitat per mal comportament d'algun dels participants, realització incorrecta de l'activitat per part d'un infant o del grup i falta de recursos de l'infant per realitzar l'activitat correctament.
5. Solució final	(0)Objectiu final incomplet: el resultat final no s'adequa amb els objectius establerts per l'activitat.
	(1)Objectiu final complet: el resultat final ha estat l'esperat segons els objectius de l'activitat.
	(2)Objectiu final complet parcialment: el resultat final no compleix amb alguns objectius establerts per l'activitat.

3.4.2. Entrevista educadors

De l'entrevista realitzada a dos educadors del centre s'han extret les dimensions de: família, escola, nerviosisme i utilitat de les activitats. Se n'extreuen les següents conclusions:

- Família. La majoria dels infants tenen problemes a casa d'un o diversos tipus: violència intrafamiliar, abandonament del pare, malalties físiques i mentals dels progenitors i aglutinament familiar.
- Escola. Diversos participants pateixen bullying a l'escola.
- Nerviosisme. Coincideixen en que veuen els infants més tranquils.
- Utilitat de les activitats. Creuen que tots es poden beneficiar molt de les activitats perquè tenen molta manca d'autoestima, i destaquen que se'n poden aprofitar molt el participant 1 i la participant 8.

3.4.3. Entrevista infants grup experimental

De l'entrevista individual als set participants del grup experimental que han vingut regularment a les activitats, s'han extret les següents dimensions: nivell de satisfacció amb les activitats realitzades, aprenentatges adquirits, sensacions, satisfacció escolar, satisfacció familiar i millora nivell autoestima.

4. Resultats

4.1. AEP

TAULA 9. Percentil i nivell autoestima grup experimental test AEP en el pretest i el post-test.

Participant	Sexe	Curs	Pc pre	Pc post
10	Nena	4t	82	54
11	Nen	4t	8	11
12	Nena	4t	37	37
13	Nen	5è	6	-*
14	Nena	5è	17	6
15	Nena	5è	17	-*
16	Nena	5è	25	64
17	Nen	5è	45	64

*El participant 3 no va voler entregar el qüestionari en el pretest, i la participant 2 no va assistir a l'activitat el dia d'administració del post-test.

Com veiem a la taula 11, en alguns casos el percentil d'autoestima del post-test és més baix, mentre que en altres és més alt. Per tant, no hi ha una coherència i els resultats són irregulars. Els participants 4 i 8 han disminuït substancialment la seva autoestima, la participant 6 l'ha mantingut igual i els participants 1, 5, 7 i 9 l'han augmentat substancialment. Per tant, sembla que estadísticament no trobarem diferències. Per comprovar-ho, s'ha fet la taula T Student (taula 12).

TAULA 10. Percentil i nivell autoestima grup control infants vulnerables test AEP en el pretest i el post-test

Participant	Sexe	Curs	Pc pre	Pc post
1	Nen	6è	17	25
2	Nena	6è	54	.*
3	Nen	6è	.*	4
4	Nen	6è	32	6
5	Nena	5è	37	45
6	Nena	5è	54	54
7	Nen	5è	25	64
8	Nena	4t	74	17
9	Nena	4t	45	64

**Els participants 13 i 15 no van assistir a l'activitat el dia d'administració del post-test*

En aquest grup també hi ha uns resultats irregulars, ja que els participants 10 i 14 han disminuït substancialment la seva autoestima en el post-test, mentre que el participant 12 l'ha mantingut igual i els participants 11, 16 i 17 han augmentat substancialment el seu percentil d'autoestima. Sembla que aquests resultats no tindran significació estadística, i per comprovar-ho s'ha fet la prova T Student per a mostres relacionades (taula 12).

TAULA 11. Percentil i nivell autoestima grup control no vulnerable test AEP en el pretest i el post-test.

Participant	Sexe	Curs	Pc pre	Pc post
18	Nena	4t	11	8
19	Nena	4t	11	11
20	Nena	4t	54	74
21	Nena	4t	54	64
22	Nena	4t	17	37
23	Nen	5è	32	54
24	Nena	5è	37	54
25	Nena	5è	11	25
26	Nena	5è	89	64
27	Nena	5è	45	45
28	Nen	6è	13	64
29	Nen	6è	25	11
30	Nena	6è	32	8
31	Nena	6è	24	17
32	Nen	6è	25	32

Una vegada més, ens trobem davant d'uns resultats poc homogenis dins del grup. Els participants 18, 26, 29, 30 i 31 han disminuït substancialment la seva autoestima, mentre que el 19 i el 27 l'han mantingut i el 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28 i 32 l'han augmentat. El resultat mostra que, sense cap intervenció, la mitjana d'autoestima d'aquest grup ha augmentat lleugerament. Per comprovar si aquest augment és significatiu, es va fer la prova T Student per a mostres relacionades (taula 12).

TAULA 12. Prova T Student mostres relacionades pels tres grups de la mostra.

	Mitjana	N	t	Sig. (bilateral)
PD AEP pre grup experimental	26,14	7	,347	,740
PD AEP post grup experimental	25,57	7		
PD AEP pre grup control vulnerable	25,17	6	-,123	,907
PD AEP post grup control vulnerable	25,33	6		
PD AEP pre grup control no vulnerable	24,60	15	-.958	.354
PD AEP post grup control no vulnerable	25,33	15		

S'ha realitzat la prova T Student per mostres relacionades per veure si hi ha diferències significatives entre el pretest i el post-test en cadascun dels grups. La significació de la t ens indica que en cap dels tres grups hi ha diferències significatives i que, per tant, la mitjana de les puntuacions en el pre-test no és significativament diferent a les del post-test.

Hem vist que no hi ha diferències significatives d'autoestima en cap dels grups, ni abans ni després de la intervenció. A continuació (taules 13 i 14), veurem si hi ha diferències entre els grups per tal de comprovar si el fet de realitzar el programa ha comportat diferències significatives d'autoestima en el grup experimental respecte el grup control d'infants vulnerables.

TAULA 13. Estadístics de grup de la prova T Student de mostres independents grup experimental- grup control vulnerable.

	Centre	N	Mitjana	Desviació estàndard	Mitjana error estàndard
PD AEP pre	Experimental	8	26.38	2.326	.822
	Control vulnerable	8	24.13	3.871	1.368
PD AEP post	Experimental	8	24.50	4.598	1.626
	Control vulnerable	6	25.33	4.320	1.764

TAULA 14. Prova de Levene per la igualtat de variàncies de la prova T Student de mostres independents grup experimental- grup control vulnerable.

			F	Sig.	t	gl	Sig. (bilateral)
PD AEP pre	Assumint variàncies iguals		1.266	.280	1.409	14	.181
	No assumint variàncies iguals				1.409	11.473	.185
PD AEP post	Assumint variàncies iguals		.029	.867	-.344	12	.737
	No assumint variàncies iguals				-.347	11.866	.735

Realitzada la prova T Student de mostres independents s'ha demostrat que no hi ha diferències significatives entre els grups i s'assumeix que les variàncies d'error són iguals. Per tant, els dos grups són homogenis pel en el nivell d'autoestima, tant abans com després de la intervenció.

Per últim, s'ha realitzat l'ANOVA entre els tres grups per tal de veure si hi ha hagut diferències significatives d'autoestima entre ells (taules 15 i 16).

TAULA 15. Descriptius obtinguts de l'ANOVA dels tres grups.

		N	Mitjana	Mínim	Màxim
PD AEP pre	Experimental	8	26.38	23	30
	Control vulnerable	8	24.13	19	31
	Control no vulnerable	15	24.60	21	32
	Total	31	24.94	19	32
PD AEP post	Experimental	8	24.50	17	29
	Control vulnerable	6	25.33	19	29
	Control no vulnerable	15	25.33	20	30
	Total	29	25.10	17	30

TAULA 16 . Prova d'homogeneïtat de variàncies de l'ANOVA dels tres grups.

	Estadístic de Levene	gl 1	gl 2	Sig.
PD AEP pre	.646	2	28	.532
PD AEP post	.345	2	26	.711

Les mitjanes de tots els grups no són estadísticament diferents, així que no hi ha diferències significatives entre els grups. Hi ha valors màxims i mínims extrems, ja que una puntuació de 32 significa tenir molt alta autoestima, mentre que una puntuació de 17 significa tenir molt baixa autoestima.

4.2. BAS-3

TAULA 17. Percentils obtinguts participants grup experimental en el BAS-3 en el pretest i el post-test.

Participant	Sexe	Curs	Co pre	Co post	Ac pre	Ac post	Re pre	Re post	At pre	At post	Li pre	Li post	S pre	S post
1	Nen	6è	99	60	79	90	23	23	17	8	35	81	19	19
2	Nena	6è	55	-	89	-	33	-	17	-	19	-	9	-
3	Nen	6è	1	1	29	39	99	94	85	55	77	2	77	99
4	Nen	6è	36	23	52	90	23	23	8	8	92	81	44	29
5	Nena	5è	99	99	9	18	59	75	3	63	97	92	87	74
6	Nena	5è	2	2	1	3	85	93	3	3	97	81	99	99
7	Nen	5è	4	1	4	3	62	94	29	29	98	53	62	77
8	Nena	4t	55	4	1	9	89	93	75	40	97	81	44	59
9	nena	4t	55	55	57	75	59	89	3	75	81	99	29	29

Els resultats són molt diversos, ja que es donen molts valors extrems en algunes dimensions, sobretot en consideració i en lideratge.

TAULA 18. Puntuacions percentil pretest grup control vulnerable BAS-3

Participant	Sexe	Curs	Co	Ac	Re	At	Li	S
10	Nena	4t	55	57	59	17	51	18
11	Nen	4t	9	7	75	55	2	62
12	Nena	4t	99	28	96	84	68	44
13	Nen	5è	60	68	75	43	81	29
14	Nena	5è	2	1	75	2	19	87
15	Nena	5è	14	57	85	97	68	29
16	Nena	5è	26	18	89	84	68	87
17	Nen	5è	99	52	45	43	81	19

Resultats molt diversos, ja que es donen, com en el grup experimental, molts valors extrems.

TAULA 19. Puntuacions percentil pretest grup control infants no vulnerables test BAS-3.

Participant	Sexe	Curs	Co	Ac	Re	At	Li	S
18	Nena	4t	99	89	96	52	92	44
19	Nena	4t	99	89	93	52	81	29
20	Nena	4t	4	89	89	63	33	59
21	Nena	4t	55	99	33	3	81	2
22	Nena	4t	55	28	75	3	33	94
23	Nen	5è	99	99	23	8	53	9
24	Nena	5è	55	75	75	40	81	29
25	Nena	5è	99	99	75	17	81	29
26	Nena	5è	55	75	33	Pc3	97	59
27	Nena	5è	55	89	85	40	33	74
28	Nen	6è	15	52	75	55	53	29
29	Nen	6è	23	3	94	55	98	44
30	Nena	6è	55	28	93	63	81	18
31	Nena	6è	99	9	33	17	99	99
32	Nen	6è	99	39	23	55	92	92

Igual que en els altres grups, els resultats són molt diversos i es donen molts valors extrems.

No s'ha realitzat l'anàlisi estadístic dels resultats obtinguts en socialització, ja que els resultats dins de tots els grups són molt heterogenis i extrems, per la qual cosa les diferències no serien significatives.

4.3. Avaluació de les sessions d'intervenció

TAULA 20. Assistència dels participants a les sessions d'intervenció.

Part.	Test inicials	S1	S2	S3	S4	S5	Entrevista i test finals
1	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓
2	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗
3	✓	✗	✗	✗	✓	✗	✓
4	✓	✓	✗	✓	✓	✗	✓
5	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Avaluació de la sessió 1

A la sessió hi van assistir set dels infants intervinguts. El fet de donar-los la oportunitat de decorar la portada del seu llibre de l'autoestima va tenir molt d'èxit, per la qual cosa l'objectiu de començar la sessió motivats va ser assolit. A més, diversos infants van donar una bona descripció del que és l'autoestima. En l'activitat de les qualitats alguns dels infants al principi no van saber quines posar, per la qual cosa van necessitar una mica d'ajuda. Tot i així, un cop van començar, la majoria van acabar posant bastantes qualitats i a l'hora de llegir-les van encertar ràpidament de quina persona es tractava.

L'activitat de les estrelles va funcionar bé, tot i que es va detectar que a alguns infants els costa molt dir coses positives dels altres. A un d'ells, en particular, constantment se li acudien defectes o insults cap als altres i rarament sabia dir una qualitat i sempre acabava posant el mateix en totes les estrelles. Curiosament, aquest infant és el subjecte 8, que va demostrar el nivell més elevat d'autoestima en pretest del test AEP.

Avaluació de la sessió 2

En aquesta sessió només van assistir 5 dels infants. Tot i així, va anar molt bé perquè van resoldre les pistes del joc del tresor amb molt d'entusiasme i ganes de saber quin era el tresor. Vam haver de posar la norma de no anar a investigar on estava el tresor tot i que amb la pròpia pista resolta ja donés una idea d'on pot estar amagat. Així, també van haver de parar atenció a les pistes dels companys i anar junts en busca del tresor.

Pel que fa al joc "coneixem-nos millor", també van estar animats jugant i fins i tot van fer més d'una partida, així com també es van mostrar contents de prendre un taulell a casa per jugar amb la família. Va costar una mica més que escoltessin les preguntes dels altres, ja que es centraven més en arribar al final del joc per guanyar que no pas en respondre les preguntes. Tot i així, demanant-los que escoltessin els companys i companyes quan parlaven, vam aconseguir que el joc funcionés bé.

Avaluació de la sessió 3

A aquesta sessió hi van assistir 6 dels participants de la intervenció. L'activitat de la xarxa de l'amistat va anar força bé. Van entendre molt bé la reflexió sobre la importància de dir-se coses boniques entre ells i m'ha sorprès perquè he vist en ells i elles molta més facilitat per fer-ho de la que havia vist anteriorment.

L'activitat de la caixa sensorial va tenir molt d'èxit, ja que estaven molt entusiasmats per saber què era el que tocarien. En general, han sabut evocar molt bé records que els recordés a aquella textura en particular. Per exemple, en tocar la sorra, abans de dir que era això el que estaven tocant, ja deien que els recordava a quan feien un castell a la platja. De fet, aquesta activitat se'ls va fer curta i em van preguntar per què no havia portat més objectes per posar.

Finalment, l'activitat de "reconeixem emocions" va ser la que menys èxit va tenir de totes. Segurament, perquè els infants estaven ja cansats després de les altres dues activitats, que eren més estimulants. Tot i així, l'estona que

van fer l'activitat correctament va servir per compartir diferents experiències, cosa que era un dels objectius a aconseguir.

Avaluació de la sessió 4

En aquesta sessió van assistir 8 dels participants i el desenvolupament de les activitats va ser més costós que altres dies, tot i que la participació de la majoria dels infants va ser bona.

L'activitat "Agent secret" va funcionar prou bé, ja que la majoria dels infants van mostrar molt d'interès en fer una banda a un company/a i intriga per saber el que li escriuen a ells/es. Hi va haver un conflicte amb dues nenes, ja que a una no li va agradar la banda que li havia fet l'altra i no se la volia emportar. Finalment, però, se li va fer entendre que havia de valorar l'esforç que fet per l'altra persona en dedicar un temps a fer-li una banda i la nena ha acabat acceptant la seva banda. Els infants més grans (6è) han fet l'activitat però amb menys entusiasme.

L'activitat "publicitat" no ha funcionat del tot bé, ja que no s'ha aconseguit que els infants passegessin per la classe compartint les seves qualitats. La majoria han acabat enganxant les peces de roba retallades a un full i escrivint allà les seves qualitats com a amics/amigues, per després afegir-ho al llibre de l'autoestima. Podem dir, llavors, que l'activitat ha funcionat a mitges, ja que s'ha aconseguit l'objectiu de reflexionar sobre les pròpies qualitats com a amic/amiga, però no el de compartir-les amb els altres. Finalment, se'ls va preguntar quines dues o tres activitats que havíem fet al llarg de les quatre sessions els havien agradat més, i ho van anotar en un full. Els deures programats per la sessió següent no van estar lliurats, ja que es va decidir que es farien a la sessió següent, donat que es va observar que les tasques que es manaven per casa no s'acabaven fent, i la fitxa familiar és una tasca important.

Avaluació de la sessió 5

En aquesta última sessió van assistir 5 dels participants. L'activitat "imagina't a tu mateix/a" al principi va costar bastant que tots els infants tanquessin els ulls i estiguessin callats escoltant la música relaxant i pensant en el que se'ls

indicava. Finalment, però, es va aconseguir desenvolupar l'activitat amb normalitat i els objectius anotats pels infants van ser molt interessants.

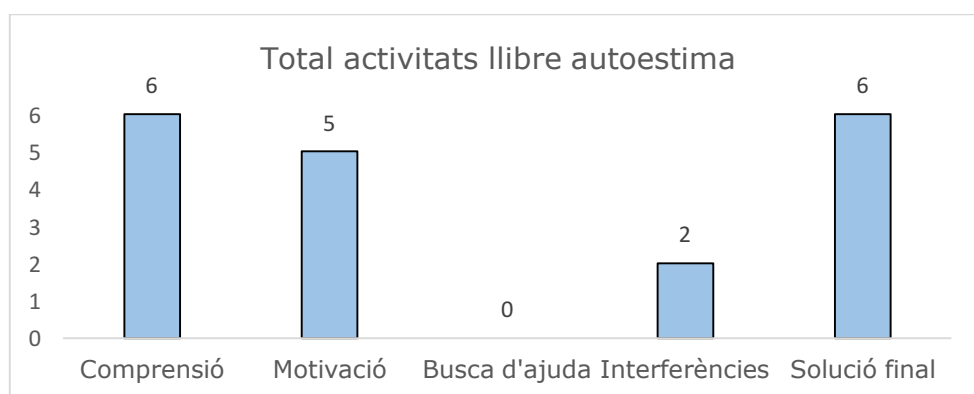
En el "concurs de talents", la participació va estar molt bona i els va agradar molt la idea. Tots els infants van triar el talent de cantar i ballar així que, en grups de dos o tres, van posar una cançó que els agradava i la van ballar. Al principi, tots estaven més tímids, però a poc a poc van anar perdent la timidesa i ha va quedar una activitat molt divertida. La única incidència que hi va haver va ser que dos infants van riure de l'altre grup mentre ballaven, i es va haver d'intervenir i fer una reflexió sobre la importància de respectar als altres. Finalment, els infants van completar la fitxa familiar i el test AEP.

4.4. Resultats anàlisi qualitatiu de les activitats

A continuació exposem gràficament els resultats de l'anàlisi qualitatiu de les activitats que es van afegir al llibre de l'autoestima. Només s'ha comptat la presència o absència de l'indicador, i pels indicadors amb 3 dimensions s'ha comptat com a present la dimensió indicada amb la tercera dimensió. Per un anàlisi més detallat, consultar les taules de l'annex 3.

Participant 1

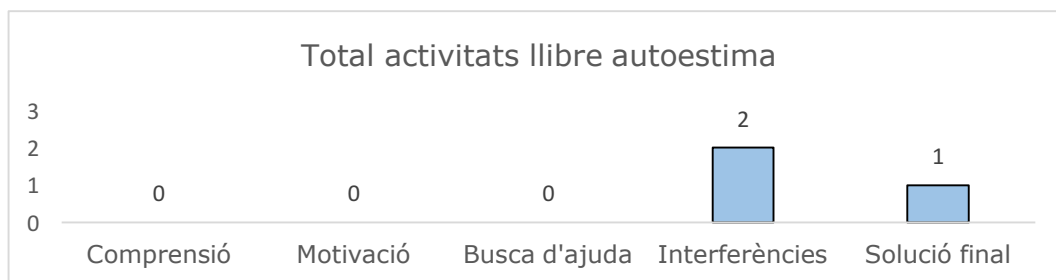
TAULA 21. Activitats participant 1 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Aquest participant va afegir a 6 de les 7 activitats avaluades. Té una plena comprensió de les activitats i es mostra generalment molt motivat. No busca mai ajuda dels companys ni de les educadores i les interferències que presenta són degudes a l'entorn. Sempre resol les activitats amb èxit.

Participant 3

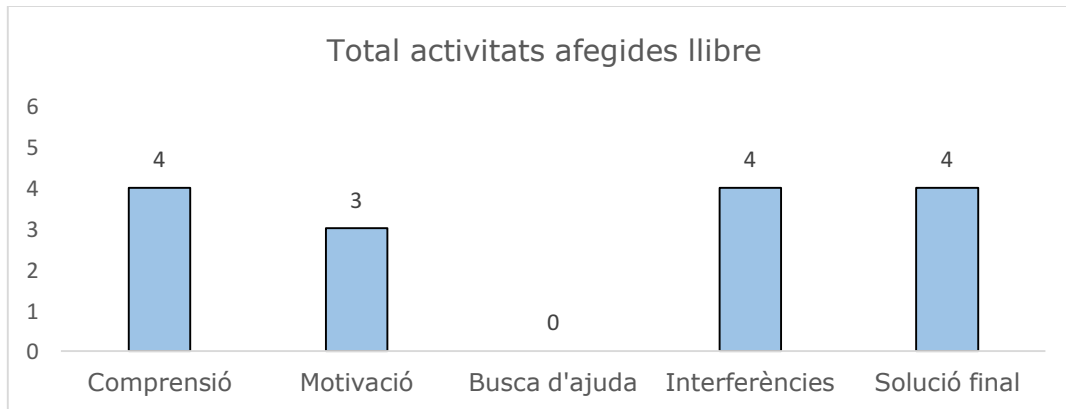
TAULA 22. Activitats participant 3 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Aquest participant només va afegir 3 de les activitats al llibre de l'autoestima, per cap de les quals va estar motivat ni va entendre els objectius d'aquestes, ja que no mostrava interès en participar. Les interferències que es donen són provocades per ell, ja que intenta que els companys tampoc facin les activitats. Només arriba a la solució final desitjada en una de les activitats.

Participant 4

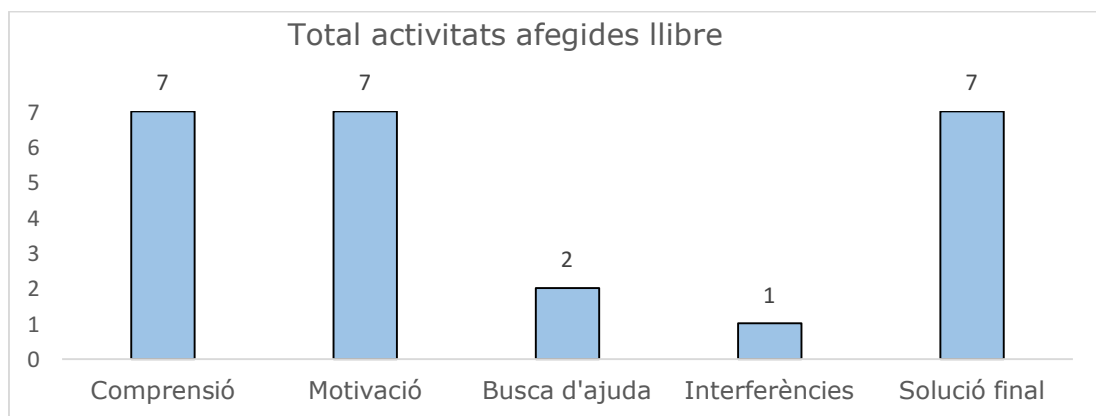
TAULA 23. Activitats participant 4 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Aquest participant va afegir 6 de les activitats avaluades, de les quals va comprendre la majoria, però només va estar motivat en tres. No tendia a buscar ajuda dels companys ni dels educadors, i va haver interferències provocades, en ocasions, per ell, ja que no estava prou motivat. Tot i així, el resultat final de les seves activitats ha estat, generalment, correcte.

Participant 5

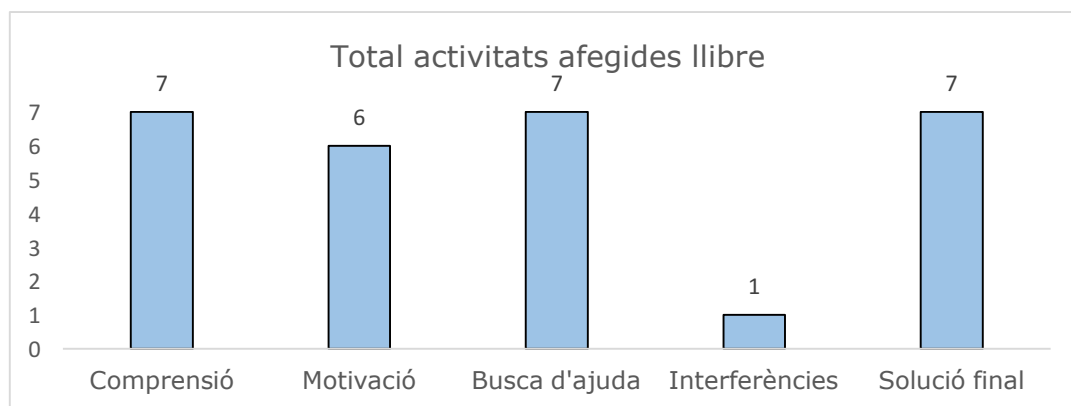
TAULA 24. Activitats participant 5 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Aquesta participant va afegir totes les activitats al llibre de l'autoestima, i va mostrar sempre molta motivació i ganes de fer-les. També té una comprensió plena dels objectius de les activitats i la solució final és, en conseqüència, sempre la desitjada. En una ocasió hi ha una interferència que afecta el funcionament de l'activitat, però no és provocada per ella. Algunes vegades busca l'aprovació de les educadores.

Participant 6

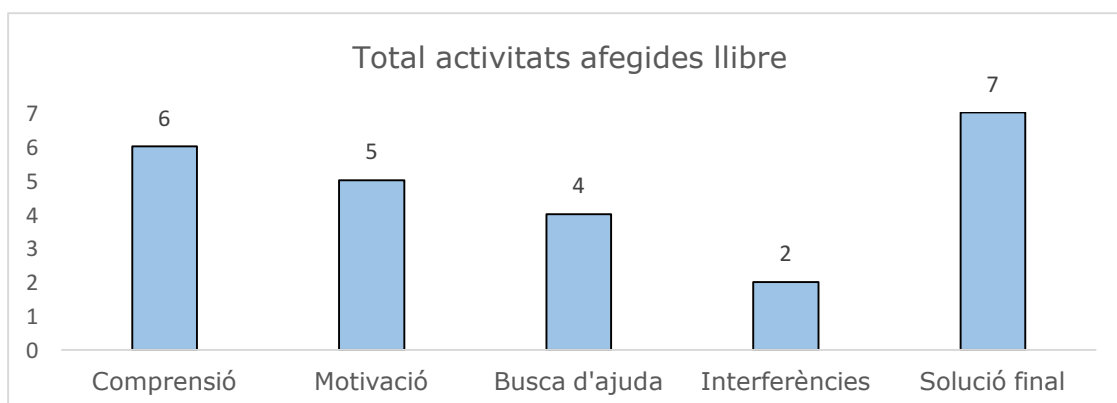
TAULA 25. Activitats participant 6 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Va afegir totes les activitats al llibre de l'autoestima, i tenia una motivació i participació gairebé sempre molt bona, arribant així sempre al resultat final correcte. En una de les activitats hi va haver una interferència provocada per la seva manca de motivació i la d'alguns companys més. Normalment busca ajuda en forma d'aprovació dels companys o bé demanant-la a les educadores.

Participant 7

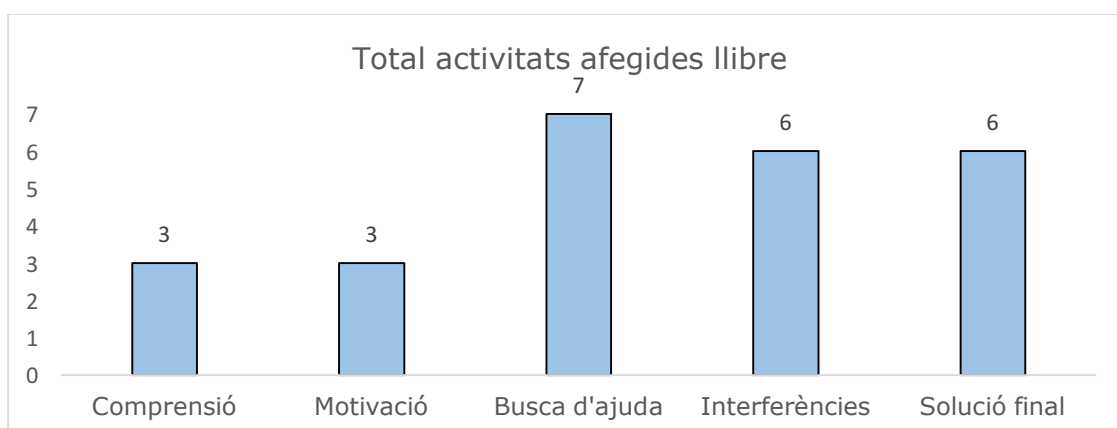
TAULA 26. Activitats participant 7 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Va afegir totes les activitats al llibre de l'autoestima i va tenir una motivació i comprensió bastant altes de les activitats, cosa que feia que sempre arribés al resultat final desitjat. En alguna ocasió va caler animar-lo perquè estava poc motivat per alguna activitat, i en diverses ocasions busca ajuda de les companyes a l'hora de fer les activitats.

Participant 8

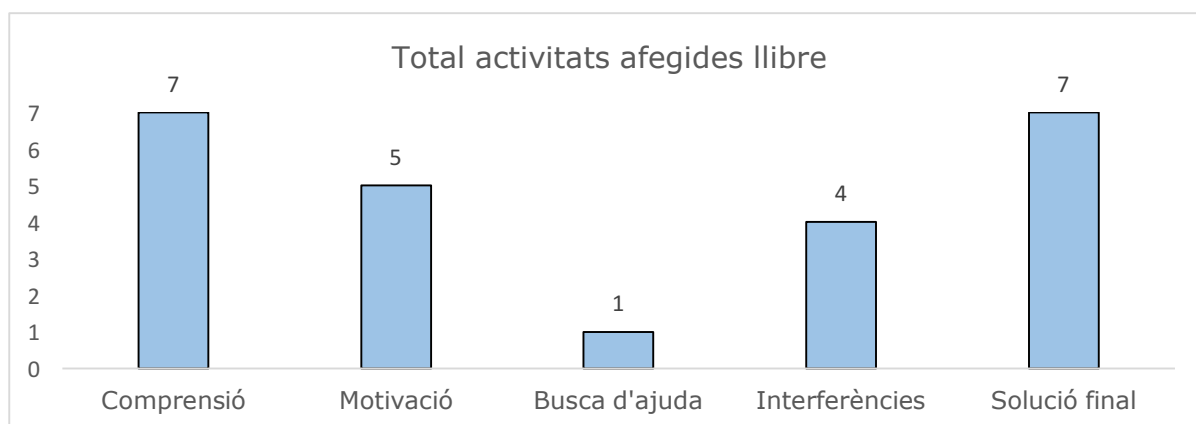
TAULA 24. Activitats participant 1 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Va afegir totes les activitats al llibre de l'autoestima, arribant gairebé sempre a la solució final, però rarament comprèn les reflexions, per la qual cosa es posa en dubte la comprensió dels objectius de les activitats. Per a moltes activitats es mostra desmotivada i hi ha interferències constants degut a que necessita atenció i ajuda constantment.

Participant 9

TAULA 25. Activitats participant 1 afegides al llibre de l'autoestima i puntuació en els diferents indicadors.

Va afegir totes les activitats al llibre de l'autoestima i va arribar en totes elles a la solució final desitjada, mostrant-se normalment motivada per les activitats i rarament buscava ajuda. Tot i així, algunes vegades se li havia de cridar l'atenció per mal comportament, la qual cosa suposava una interferència en el bon desenvolupament de l'activitat.

4.5. Resultats entrevista infants grup experimental

A les taules 26 i 27 es recullen els aprenentatges comentats pels infants del grup experimental en les entrevistes i les respostes a les diferents preguntes agrupades per dimensions. La transcripció exacta de les entrevistes es troba a l'annex 2.

TAULA 26. Comentaris participants respecte els aprenentatges del programa

Aprenentatge	Nº comentaris	%
Importància de dir coses bones als altres	5	45%
Ser més sociables i amables	1	9%
Respecte i amistat	2	18%
Autoconeixement	1	9%
Companyerisme	1	9%
Esforç	1	9%
TOTAL	11	

TAULA 27. Respostes dels participants a l'entrevista individual.

Comentaris	Satisfacció programa		Sensacions		Satisfacció escola		Satisfacció família	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Només positius	7	100	5	71	1	14	5	71
	-		n	%	n	%	n	%
Positius i negatius	-		2	29	6	86	2	29
	-		-		-		-	
Només negatius	-		-		-		-	

Com veiem, cap dels infants va fer únicament comentaris negatius en cap de les dimensions avaluades, i tots ells van afirmar estar satisfets amb el programa i que havien tingut majoritàriament sensacions positives. A més, molts coincideixen en els aprenentatges extrets del programa, que estan bàsicament relacionats amb la relació amb els altres i el propi coneixement.

5. Discussió i conclusions

En contra del que esperàvem, els resultats de l'anàlisi estadístic mostren que el programa no ha tingut efecte en el nivell d'autoestima del grup experimental, ja que no hi ha diferències significatives entre les puntuacions obtingudes en el pretest i el post-test del test AEP en aquest grup. Tal com s'esperava, tampoc hi ha diferències significatives entre el pretest i el post-test en cap dels dos grups control.

Pel que fa a les diferències d'autoestima entre els grups, esperàvem que el grup control no vulnerable tingués una autoestima superior als dos altres grups, però no ha estat així, ni en el pretest ni en el post-test. També esperàvem que, en el post-test, el nivell d'autoestima del grup experimental fos significativament més alt que el del grup control vulnerable, degut a l'efecte del programa, però això no ha estat així. De fet, fins i tot la mitjana d'autoestima del grup control vulnerable ha augmentat lleugerament del pretest al post-test, mentre que en el grup experimental ha disminuït.

Els resultats obtinguts no són els esperats, ja que ha quedat demostrat que el programa no ha tingut l'efecte desitjat. Aquest fet pot ser degut a diferents factors. Per una banda, la mostra treballada és molt petita, i, per tant, no és representativa de la població general. A més, el programa d'intervenció planificat és de només sis setmanes, mentre que altres programes que han demostrat ser eficaços, com el de Cava i Musitu (1999), tenen major durada.

Pel que fa als instruments, una limitació en l'aplicació del BAS-3 és el fet que el test ha estat provat en infants de 6è de primària a 1r de batxillerat. En canvi, la nostra mostra de subjectes està formada per infants de 4t a 6è de primària. Per tant, pot ser que els barems utilitzats no interpretin d'una manera exacta els resultats en aquest grup de població. A més, a l'hora de passar el test molts infants, independentment del grup del que formaven part, preguntaven pel significat d'algunes preguntes. Per tant, part de la dispersió dels resultats pot ser deguda a una mala comprensió d'alguns ítems.

Una altra de les limitacions de l'estudi és no poder intervenir sobre un grup d'infants sense risc. En cas que així fos, podríem comparar si el programa té diferents resultats en infants vulnerables respecte els no vulnerables.

El test AEP no disposa d'una alta fiabilitat i té molt pocs ítems, per la qual cosa no és el millor test per mesurar autoestima, i menys tractant-se d'una mostra tan petita i, per tant, poc representativa com és la nostra.

Un dels punts forts del programa és, precisament, que es centra en la millora de les diferents dimensions de l'autoestima, ja que cal considerar l'autoestima com un constructe multidimensional (Shavelson et al., 1976). Tot i així, el test AEP mesura l'autoestima d'una manera global. En no haver estat considerades en el test les diferents dimensions, no es pot saber si hi ha hagut una millora significativa en una d'aquestes i, en cas de ser-hi, si aquesta és vista de manera homogènia en els subjectes. Aquesta manca de precisió del test pot haver propiciat, en part, la manca d'eficàcia estadística del programa, ja que diversos estudis demostren que hi ha dimensions de l'autoestima més estables que altres. En la pre-adolescència i adolescència hi ha una reestructuració de l'autoconcepte (Block i Robins, 1993) i, en el marc

familiar, demanden més participació en les decisions que afecten la seva vida (Baumrind, 1991). Per tant, les dimensions física i familiar de l'autoestima poden ser més susceptibles a ser canviades en aquesta etapa, mentre que altres són més resistents al canvi. En cas que alguna d'aquestes dimensions sí que hagués canviat de manera significativa, no s'hauria pogut comprovar en la nostra mostra, llevat que hagi comportat un canvi important en l'autoestima general i, per tant, en el resultat final.

La dimensió familiar ha estat treballada en diverses activitats, però és un àmbit difícil de canviar sense la col·laboració de les famílies. En aquest cas, la col·laboració familiar ha estat nul·la, ja que cap infant va realitzar en cap ocasió les activitats demanades com a "deures" per fer a casa. Per tant, ens trobem davant del fet que una de les dimensions més susceptible de ser canviada pot, probablement, no haver variat.

Malgrat que els resultats quantitius no mostren un increment de l'autoestima després de l'aplicació del programa als infants del grup experimental, l'anàlisi qualitatiu mostra que el programa ha tingut èxit, ja que tots els infants afirmen estar molt satisfets amb les activitats realitzades i consideren que han augmentat el seu nivell d'autoestima.

L'entrevista realitzada als dos educadors del centre, que coneixen bé els alumnes i han estat presents en la realització de totes les activitats, revela que aquesta intervenció és molt útil per als infants del grup experimental, que per la seva història personal tenen grans mancances d'autoestima. Segons González i Gimeno, 2013, la posada en marxa de programes de millora de l'autoestima és un factor de protecció per als menors vulnerables.

La realització de les activitats del programa ha estat, en termes generals, un èxit. De l'avaluació qualitativa del "llibre de l'autoestima" dels infants se n'extreu la conclusió que les activitats han estat motivadores i han estimulat l'interès dels infants, fent que la participació de la majoria d'ells al llarg de les sessions hagi estat molt bona. La recopilació de les activitats en un "llibre" ha estat també un punt a favor, ja que poder afegir l'activitat al seu llibre personal els motivava a fer-la millor. A més, les activitats del llibre han sigut

el material utilitzat per realitzar l'anàlisi qualitatiu de la intervenció, a més de les anotacions fetes en acabar cada sessió.

Per a futures investigacions en aquest àmbit, cal destacar la importància d'implicar a tot el context de l'infant, posant èmfasi en la família, en el programa. Per fer-ho, cal treballar amb mestres i familiars la importància i beneficis de tenir una bona autoestima, potenciant així la seva implicació en la millora d'aquesta a través del programa i dels seus respectius contextos.

Seria desitjable que, donada l'evidència demostrada per diversos programes de millora de l'autoestima, s'implementessin a centres educatius i de lleure de manera continuada al llarg de les diverses etapes educatives, ja que poden tenir beneficis per aquells infants amb uns nivells baixos d'autoestima i servir de prevenció a aquells que tenen un bon nivell d'autoestima.

6. Referències

Barudy, J., & Dantagnan, M. (2005). Trastornos del apego: elementos diagnósticos y terapéuticos. En M. Dantagnan (Eds.), *Los buenos tratos a la infancia. Parentalidad, apego y resiliencia* (5ª ed., pp. 165-212). Gedisa. <https://elibro-net.sabidi.urv.cat/es/ereader/urv/61070?page=1>

Baumrind, D. (1991). Effective parenting during the early adolescent transition. En P. A. Cowan & E. M. Heatherington (Eds.), *Family transitions* (pp. 111-164). Hillsdale.

Bermúdez, M.P., Teva, I., & Sánchez, A. (2003). Análisis de la relación entre inteligencia emocional, estabilidad emocional y bienestar psicológico. *Universitas Psychologica*, 2 (1), 27-32. <http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=64720105>

Branden, N. (1994). *Los seis pilares de la autoestima*. Paidós.

Cava, M.J. y Musitu, G. (1999). Evaluación de un programa de intervención para la potenciación de la autoestima. *Intervención psicosocial*, 8 (3), 369-383.

Chin-Lun Hung, G., Hahn, J., Alamiri, B., Buka, S.L., Goldstein, J.M., Laird, N., Nelson, C.A., Smoller, J.W., & Gilman, S.E. (2015) Socioeconomic disadvantage and neural development from infancy through early

- childhood, *International Journal of Epidemiology*, 44(6), 1889–1899.
<https://doi-org.sabidi.urv.cat/10.1093/ije/dyv303>
- Delgado, B. (2009). *Psicología del desarrollo. Desde la infancia a la vejez*. McGraw-Hill.
- Emerson, E. (2004) Poverty and children with intellectual disabilities in the world's richer countries. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 29(4), 319-338.
- García, F., & Musitu, G. (2009). AF5. *Autoconcepto forma 5* (3a ed.). TEA Ediciones.
- Giménez-Dasí, M., & Mariscal, S. (2008). *Psicología del desarrollo. Desde el nacimiento a la primera infancia*. McGraw-Hill.
- González Sala, F., & Gimeno Collado, A. (2013). Menores en situación de riesgo social: Valoración de un programa para la mejora de la autoestima. *Psychosocial Intervention*, 22, 1-5. <http://dx.doi.org/10.5093/in2013a1>
- Krauss, S., Orth, U., & Robins, R. W. (2020). Family environment and self-esteem development: A longitudinal study from age 10 to 16. *Journal of Personality and Social Psychology*, 119, 457–478. <http://dx.doi.org/10.1037/pspp0000263>
- López, F., Carpintero, E., Del Campo, A., Lázaro, S., Soriano, S. (2006). *El bienestar personal y social y la prevención del malestar y la violencia*. Ediciones Pirámide.
- Machargo, J., Alonso, E., Quintana, R., Rojas, M., Santana, A., Santana, M. (1996). *Programa de actividades para el desarrollo de la autoestima (P.A.D.A)*. Escuela Española.
- Páez, I., Gómez, A., Carcedo, R. J., Moreira, D., & del Canto, I. (2020). *Programa SENTIA. Promoción de la autoestima en Educación Infantil*. Ediciones Pirámide.
- Quiles, M. J., & Espada, J. P. (2004). *Educación en la autoestima. Propuestas para la escuela y el tiempo libre*. CCS.
- Ramos, R., Giménez, A.I., Muñoz-Adell, M^aA., & Lapaz, E. (2006). *A-EP. Cuestionario de Autoestima para Educación Primaria*. TEA Ediciones.
- Robins, R. W., Trzesniewski, K.H., & Tracy, J.L. (2002). Global Self-Esteem Across the Life Span. *Psychology and Aging*, 17(3), 423-434.

- Robins, R. W., & Trzesniewski (2005). Self-Esteem Development Across the Lifespan. *Current directions in psychological science*, 14(3), 158-162. 10.1111/j.0963-7214.2005.00353.x
- Shavelson, J., Hubner, J.J. y Stanton, G.C. (1976). Self-concept: validation of construct interpretations. *Review of Educational Research*, 46, 407-441. 10.3102/00346543046003407
- Silva, F., Martorell, M^aC., (2009). *BAS 3, Batería de Socialización* (4a ed.). TEA Ediciones.
- Tait, A., & Wosu, H. (2015). *Trabajando con menores vulnerables. Actividades lúdicas que mejoran la comunicación*. Narcea.
- Urbano, C.A., & Yuni, J.A. (2014). *Psicología del Desarrollo. Enfoques y perspectivas del Curso Vital*. Brujas.
- Wadsworth, M.E., Raviv, T., Reinhard, C., Wolff, B., de Carlo, C., & Einhorn, L. (2008). An indirect effects model of the association between poverty and child functioning: the role of children's poverty-related stress. *Journal of Loss and Trauma*, 13, 156-185.

7. Annexos

Annex 1. Material de les activitats

Figura 1. Portada del *llibre de l'autoestima*.

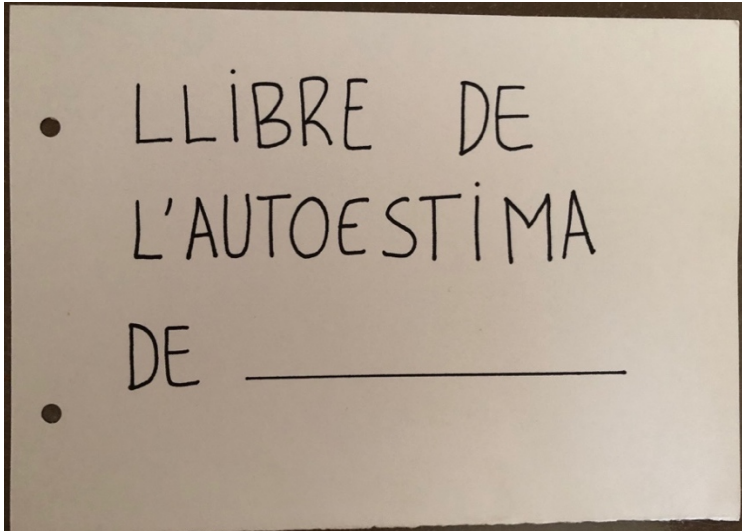

Figura 2. Medalles de les activitats "He trobat el tresor i "Concurs de talents"

Figura 3. Taulell del joc "Coneguem-nos millor"

¿Cuál sería tu regalo ideal?	Explica una situación en la que te hayas sentido feliz	¿Qué regalo ha sido el que más te ha gustado en toda tu vida?	Si pudieras cambiar algo de tu manera de ser, ¿qué sería?	TIRA TRES CASILLAS PARA ATRÁS	FIN
LOS COMPAÑEROS ELIGEN UNA PREGUNTA	Explica algo gracioso que te haya pasado últimamente	¿Qué es lo que más te gusta de tu familia?	Di algo que se te dé genial	Di el título de una canción que te ponga de buen humor	¿Cuál sería tu desayuno ideal?
¿Qué es lo que más te gusta de ir al colegio?	¿Qué es mejor, ser hermano mayor o hermano pequeño?	Explica una situación en la que te has sentido triste	Di algo que antes te daba miedo y ya no	¿Cuál es tu mes del año favorito? ¿Por qué?	LOS COMPAÑEROS ELIGEN UNA PREGUNTA
¿Si pudieras tener una mascota, cuál sería?	¿Cuál es tu día de la semana favorito? ¿Por qué?	Di una cualidad de la persona que tengas a tu derecha	Explica una situación en la que hayas sentido vergüenza	¿Quién es la persona que más te hace reír?	¿Qué harías si te tocara la lotería?
LOS COMPAÑEROS ELIGEN UNA PREGUNTA	Describe con solo una palabra	¿Cuál es/era tu asignatura favorita en el colegio?	Di tres cosas que te gustan de ti mismo	¿Prefieres el verano o la Navidad?	Di una ventaja y un inconveniente de tener hermanos
¿Crees que es mejor ser mayor o ser pequeño?	¿Cuál sería tu plan perfecto para una tarde perfecta de fin de semana?	¿Cuál es tu parte del cuerpo favorita?	¿Prefieres la playa o la montaña?	Explica algo nuevo que hayas aprendido últimamente	¿Preferirías viajar al pasado o al futuro? ¿Por qué?
INICIO	Di el nombre de una persona a la que quieras mucho	Di una cualidad de la persona que tengas a tu izquierda	¿Cuál fue la última vez que ayudaste a alguien?	¿Qué deseo pedirías si hoy fuera tu cumpleaños?	Di algo que te haya hecho reír hoy

Figura 4. Caixa sensorial de l'activitat "Caixa sensorial"

Figura 5. Dau i exemple de taulell de l'activitat "Reconeixem emocions".

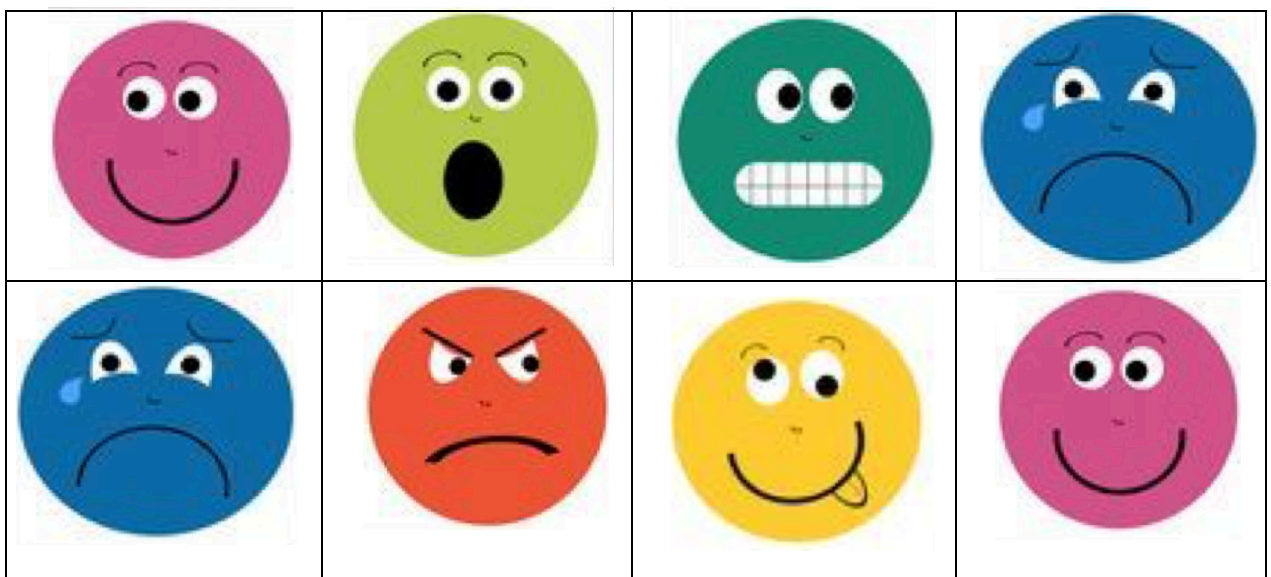
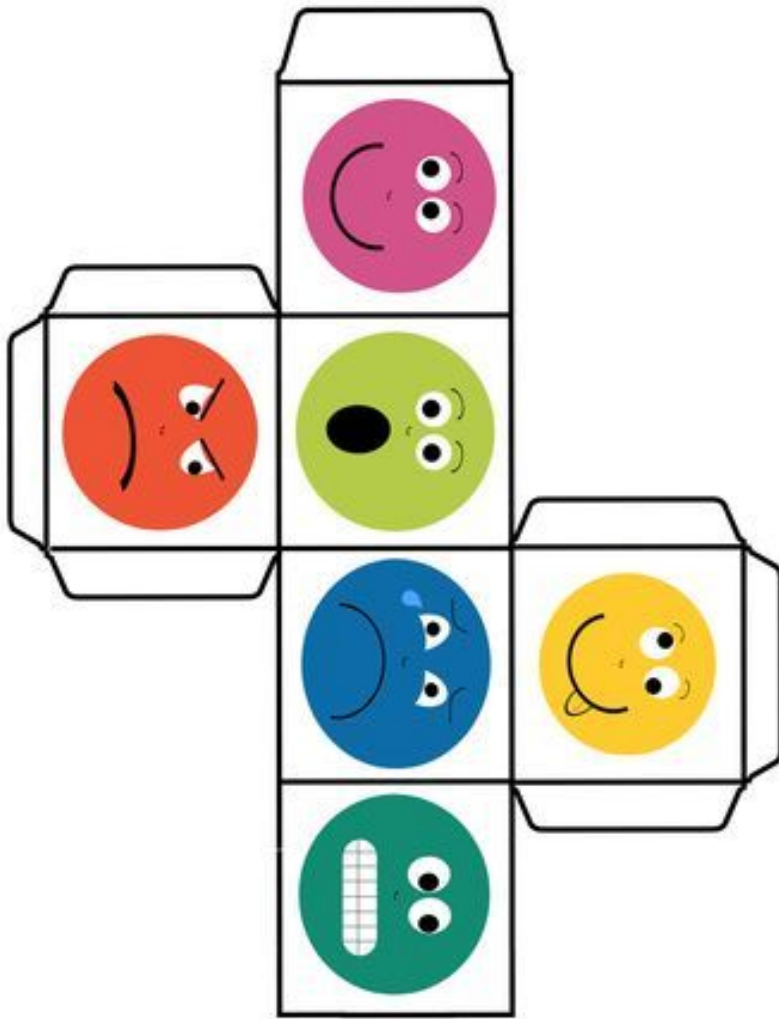
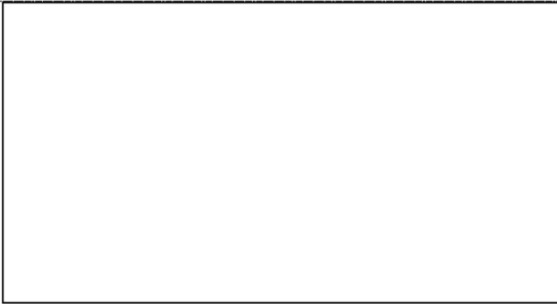

Figura 6. Exemple de peces de roba de l'activitat "Publicitat".

Figura 7. Fitxa familiar.

<p>La familia de _____</p> <p>1. ¿Qué personas forman tu familia?</p>	
<p>2. ¿Qué es lo que más te gusta de tu familia?</p> <p>A. _____</p> <p>B. _____</p> <p>C. _____</p> <p>3. ¿Qué es lo que más te gusta hacer con tu familia?</p>	
<p style="text-align: right;">Foto o dibujo familiar</p>	

<p>4. ¿Estás contento/ contenta con la familia que tienes?</p> <p>☐ Mucho ☐ Bastante ☐ Regular ☐ Poco ☐ Muy poco</p> <p>5. Explica alguna historia divertida que haya pasado en tu casa.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Conclusión:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
--

Annex 2. Transcripcions de les entrevistes

Entrevista als educadors

- *Sabeu d'alguna cosa que hagi passat a la família d'alguns dels infants durant els últims dos mesos i que pugui haver estat rellevant per la seva autoestima? Ja sigui per la millora o l'empitjorament d'aquesta.*

Educador 1: El participant 4 va comentar durant l'activitat de la fitxa familiar que una de les coses que no li agradava de la seva família és que a vegades li pegaven. Per tant, pot ser que hi hagi violència intrafamiliar.

Educador 2. Molts dels pares i mares dels nens i nenes tenen malalties físiques i mentals, i això fa que no estiguin en les millors condicions i moltes vegades de mal humor, així que no els tracten sempre de la millor manera, i això els hi noto molt en l'autoestima.

Educador 1. Sí, totalment d'acord. A més, la participant 6 va tenir un abandonament per part del pare quan era petita, cosa que li crea mancances, i crec que també li pot afectar a l'autoestima. També crec que hi ha moltes famílies aglutinades, és a dir, de mares que s'han ajuntat amb una altra parella o de famílies que viuen a la mateixa casa amb altres persones de la família propera (avis, tiets, cosins...) i això fa que no tinguin l'espai personal que caldria, cosa que els pot acabar influint en l'autoestima també. Això passa, per exemple, en la família de la participant 8.

- *Sabeu d'algun problema a l'escola d'alguns dels infants que pot arribar a afectar la seva autoestima negativament? I algun problema a l'escola sorgit recentment (en l'últim mes)?*

Educador 2. En l'últim mes, no. Però sabem que alguns pateixen el problema més típic de les escoles: el bullying. Per exemple, sabem que a vegades es riuen de la participant 8 per anar bruta a l'escola, perquè no llegeix bé, etc. També sabem que pateix aquest problema la participant 6 i el participant 3.

Educador 1. Sí, aquest seria el problema bàsic que jo crec que molts tenen.

- *Heu notat a algun nen/a més nerviós/osa en els últims dos mesos? A què creieu que es pot deure?*

Educador 1. Potser algun dia he notat més nerviosa a la participant 6, però tampoc sempre. En general jo els veig més tranquils últimament.

Educador 2. Jo veig els nens i nenes molt més tranquils últimament. Crec que els hi estan agradant molt les activitats i es nota perquè venen amb més ganes i es porten millor.

- *A qui creieu que li poden servir més les activitats de millora de l'autoestima? Qui creieu que les pot aprofitar més?*

Educadora 2. Tots. Perquè tots tenen molta falta d'autoestima per tota la seva situació familiar i el que viuen a casa des de petits. Però crec que sobretot la participant 8, perquè a casa no potencien gens la seva autoestima, al contrari. Llavors, tot el que la pugui fer millorar ella ho accepta molt fàcilment i crec que sí o sí li serveix d'alguna cosa.

Educador 1. També crec que li estan servint molt al participant 1, perquè sempre les fa molt a gust i participa molt bé. Ell a casa seva també té molts problemes i fer aquestes activitats l'ajuda, si més no, a evadir-se.

Entrevista als infants del grup experimental

1. *T'ha agradat fer les activitats del programa? Per què?*
2. *Què creus que has après fent aquestes activitats que tens al llibre i les altres que no hem posat?*
3. *Quines coses bones has sentit fent les activitats? I quines coses dolentes?*
4. *Creus que has millorat la teva autoestima?*
5. *Com estàs a l'escola? Pots dir-me alguna cosa bona de l'escola? I alguna cosa dolenta? Penses que ets intel·ligent? Per què?*
6. *Qui són les persones que més t'estimen? Com et fan sentir els teus pares i a teva família en general?*

7. *Penses que ets una persona trista o alegre?*

8. *La gent normalment et diu coses bones?*

Participant 1

1. Sí, perquè és algo diferent, que no fem sempre.
2. Que a les persones els agrada que els diguin coses bones d'elles mateixes.
3. Bones: que els altres em diguessin coses bones, sentir-me bé i estimat pels altres. Dolentes: cap.
4. Sí, m'ha ajudat a millorar-la, tot i que jo ja la tenia alta.
5. Estic bé. Una cosa bona és que mai estàs sol, sempre que tens un problema hi ha algú per ajudar-te. Una cosa dolenta és que moltes vegades utilitzen el físic per posar-se amb tu i insultar-te. *A tu t'ho han fet això de posar-se amb tu pel teu físic?* Alguna vegada, però no gaire. És més que jo veig que ho fan a altres persones.
Sí, crec que soc intel·ligent perquè trec bones notes. Però a vegades m'avorreixo a classe, perquè diuen coses que ja hem fet i que jo ja sé i llavors m'avorreixo.
6. La meva família, un mestre que es diu Ernest i els meus amics. Em fan sentir bé perquè sempre que estic amb ells m'oblido de tot.
7. Alegre. Però el meu germà gran a vegades em fa sentir trist per coses que passen a casa.
8. Sí, que sóc intel·ligent.

Participant 4

1. Sí, no sé per què.
2. He après a tenir més autoestima i conèixer-me millor, ser més sociable i simpàtic i també més graciós.
3. Bones: diversió, alegria, em sentia bé. Dolentes: cap.
4. Sí, em sento millor amb mi mateix.
5. Bé. Bo: el pati. Dolent: els deures. Sí, soc intel·ligent perquè trec bones notes.
6. La família i els amics. Em fan sentir bé, però m'estimen mig mig.
7. Alegre, perquè sempre estic de bon humor.
8. A vegades. Em diuen que sóc graciós.

Participant 5

Aquesta participant estava molt nerviosa per l'entrevista.

1. Sí, hem fet coses molt divertides.
2. Valors, amistat.
3. Bones: companyerisme. Dolentes: odi, quan algunes persones es portaven malament.
4. Què era l'autoestima? *És estimar-se a una mateixa i valorar-se i acceptar-se.* Ah, sí! Crec que sí que he millorat.
5. Estic bé! Bo: els companys i companyes. Dolent: no anar-hi més hores. Sí que soc intel·ligent, perquè trec bones notes, avui he tret un 10 a l'examen de català!
6. Tothom del meu voltant (amics, família, tiets, avis, cosins...).
7. Alegre.
8. Sí, em diuen que soc guapa.

Participant 6

1. Sí, totes. Crec que tinc més autoestima ara.
2. Dir coses bones als altres.
3. Bones: quan m'han dit coses bones. Dolentes: quan dos companys (diu els noms) es reien en l'activitat del concurs de talents quan jo ballava.
4. Sí, he millorat.
5. Estic bé a l'escola quan som pocs, quan no hi ha les dues gitanes que s'ho tenen molt cregut i sempre es riuen dels altres i em diuen coses. Bo: quan em passen la pilota al futbol, tot i jo ser més dolenta. Dolent: una professora que sembla un dimoni amb nosaltres, tot i que sembla un àngel quan està amb altres professors. Sí, soc una mica intel·ligent. L'assignatura que més em costa és anglès, però les altres m'agraden.
6. La família clarament. Em fan sentir molt bé.
7. Alegre.
8. Sí, em diuen coses que per mi són bones. Per exemple, que critico molt i que crido. Això per mi és bo, perquè quan crido em fan cas.

Participant 7

1. Sí, m'han agradat molt perquè m'he divertit.
2. A portar-me bé, respectar als companys i jugar amb tothom sense pegar i dir coses bones als altres encara que no els conegui tant.
3. Bones: respectar, jugar seguint les normes, no pegar. Dolentes: cap.
4. Què és l'autoestima? *És estimar-se a un mateix i valorar-se i acceptar-se.* Sí, crec que l'he millorat.
5. Estic bé. Bo: em tracta tothom bé. Dolent: em molesten dos nens de la classe (se li pregunta per què el molesten i no ho sap dir, s'encongeix d'espatlles).
Sí que sóc intel·ligent.
6. La meva mare i el meu pare. Em fan sentir moltíssim de bé.
7. Alegre, perquè les altres persones em fan sentir bé.
8. Sí, que jugo bé a futbol i a handbol.

Participant 8

1. Sí, perquè m'he sentit bé.
2. Sí, a dir coses bones dels altres.
3. Bones: M'he sentit estimada, esforç. Dolentes: cap.
4. Què és això? *És estimar-se a una mateixa i valorar-se i acceptar-se.*
Sí.
5. M'agrada l'escola. Bo: les tablets, quan fem jocs amb elles i algunes assignatures. Dolent: quan em castiguen sense anar al pati.
Sí que sóc intel·ligent, trec bones notes.
6. La x (diu el nom d'una participant de la intervenció) i tota la família.
Em fan sentir bé.
7. Alegre.
8. Sí, em diuen guapa i que m'estimen.

Participant 9

1. Sí, és una activitat molt bonica.
2. Coses de l'autoestima, dir coses als altres, reflexionar sobre la família.
3. Bones: m'he sentit guapa, amable, estimada pels altres. Dolentes: cap.
4. Sí, per les activitats que hem fet.

5. Estic bé. Bo: molt bé amb els amics, em porto bé amb tothom. Dolent: quan em barallo amb les amigues perquè em diuen que li faig la pilota a la mestra perquè l'abraço molt. Quan una s'enfada li diu a les altres que no em parlin i llavors cap em parla.
Sí, soc intel·ligent perquè trec bones notes i soc bona amb les mestres.
6. La meva família, perquè em fan sentir bé i fan tot el que vull.
7. Alegre, sempre estic contenta i em sento bé.
8. Sí, que soc bona estudiant i trec bones notes.

Annex 3. Presència o absència indicadors activitats afegides al llibre de l'autoestima

TAULA 1. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 1.

Activitat 1. El llibre de l'autoestima			
Part.	Indicador	Resultat	Observacions
1	Comprensió	1	Dona una explicació molt correcta del que és l'autoestima.
	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	0	Fa un treball autònom.
	Interferències	0	
	Solució final	1	La portada ha estat decorada i la reflexió ha estat portada a terme.
4	Comprensió	1	No sap donar una explicació de què és l'autoestima però ho compren en explicar-ho.
	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	0	Fa un treball autònom.
	Interferències	0	
	Solució final	1	La portada ha estat decorada i la reflexió ha estat portada a terme.
5	Comprensió	1	Sap donar una breu i senzilla explicació sobre el que és l'autoestima.
	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	1	Busca, sobretot, l'aprovació de les educadores respecte el seu treball.
	Interferències	0	
	Solució final	1	La portada ha estat decorada i la reflexió ha estat portada a terme.

6	Comprensió	1	No sap donar una explicació de què és l'autoestima però ho compren en explicar-ho.
	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	1 i 2	Busca, sobretot, l'aprovació de les educadores respecte el seu treball. També busca l'aprovació de la seva amiga, la participant 5.
	Interferències	0	
	Solució final	1	La portada ha estat decorada i la reflexió ha estat portada a terme.
7	Comprensió	1	No sap donar una explicació de què és l'autoestima però ho compren en explicar-ho.
	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	1 i 2	Busca l'aprovació de les educadores sobre el seu treball i també de les seves companyes, les participants 5 i 6.
	Interferències	0	
	Solució final	1	La portada ha estat decorada i la reflexió ha estat portada a terme.
8	Comprensió	0	No comprèn la reflexió i no està atenta al que es diu. Decora la portada sense entendre què es farà.
	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	1	Demana constantment ajuda a les educadores perquè li donin suport en la realització de l'activitat.
	Interferències	1	Falta de recursos de l'infant per realitzar l'activitat. El nivell de comprensió de les reflexions d'aquesta participant és molt limitat.
	Solució final	2	S'ha decorat la portada del llibre de l'autoestima però no s'ha realitzat correctament la reflexió sobre què és l'autoestima.
9	Comprensió	1	Sap donar una breu i senzilla explicació sobre el que és l'autoestima.

	Motivació	1	Dedica temps i esforç en decorar la portada del llibre, i això es veu en el resultat.
	Busca d'ajuda	0	Fa un treball autònom.
	Interferències	0	
	Solució final	1	La portada ha estat decorada i la reflexió ha estat portada a terme.

TAULA 2. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 2.

Activitat 2. Bossa de les qualitats			
Part.	Indicador	Dimensió	Observacions
1	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	
4	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	
5	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt curiosa a l'hora de decorar el full on escriu les seves qualitats.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	
6	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	1	Demana ajuda a les educadores a l'hora d'escriure algunes paraules, per no fer faltes.

	Interferències	0	
	Solució final	1	
7	Comprensió	0	No és capaç de prendre's seriosament l'activitat i escriu frases com "jo soc el millor i els de la meua classe son els pitjors".
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	2	S'aconsegueix l'objectiu de reflexionar sobre les pròpies qualitats però no es mostra interessat en conèixer les dels companys/es.
8	Comprensió	1	
	Motivació	1	El resultat de l'activitat és net i cuidat.
	Busca d'ajuda	1	Demana constantment l'atenció a les educadores perquè l'ajudin a pensar i redactar.
	Interferències	1	Falta de recursos de l'infant per realitzar l'activitat correctament. S'ha d'estar pendent constantment de l'infant per tal d'ajudar-la a escriure i a llegir, ja que pràcticament no en sap.
	Solució final	1	
9	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt curiosa a l'hora d'escriure les seves qualitats i el resultat és net i cuidat.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	

TAULA 3. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 3.

Activitat 3. Som superestrelles			
Part.	Indicador	Dimensió	Observacions
1	Comprensió	1	Les anotacions que fa als seus companys/es són positives i diferents a cada company/a.
	Motivació	1	

	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	
4	Comprensió	1	Les anotacions que fa als seus companys/es són positives i diferents a cada company/a.
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	
5	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	Té molta facilitat per anomenar qualitats dels altres.
6	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	2	Mira sovint el que apunta la seva companya, la participant 5.
	Interferències	0	
	Solució final	1	
7	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	2	Mira sovint el que apunten les seves companyes, les participants 5 i 6.
	Interferències	0	
	Solució final	1	
8	Comprensió	0	No comprèn l'objectiu de l'activitat, ja que apunta coses en espais ja ocupats de l'estrella i pretén escriure coses dolentes a alguns companys.
	Motivació	0	Fa l'activitat amb l'objectiu d'acabar ràpidament, ja que tota l'estona apunta el mateix a tots els

			companys/es i li costa escriure coses bones, ja que se li acudeixen més coses negatives que positives.
	Busca d'ajuda	1	Requereix ajuda constant per tal d'escriure i llegir.
	Interferències	1	Realització incorrecta de l'activitat per part d'un infant o del grup i falta de recursos de l'infant per realitzar l'activitat correctament. S'ha d'estar pendent constantment de l'infant per tal d'assegurar que escriu coses bones i no escriu constantment el mateix. També cal ajudar-la a escriure i a llegir, ja que pràcticament no en sap.
	Solució final	2	Rep la seva estrella correctament i li agrada el que llegeix, però ella no aconsegueix escriure qualitats personalitzades de tots els seus companys/es.
9	Comprensió	1	Les anotacions que fa als seus companys/es són positives i diferents a cada company/a.
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	

TAULA 4. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 9.

Activitat 9. Agent secret			
Part.	Indicador	Dimensió	Observacions
1	Comprensió	1	
	Motivació	0	No està motivat per fer aquesta activitat, perquè els amics amb els que la fa tampoc ho estan i no volen fer-la.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Realització incorrecta de l'activitat per part dels seus companys, per la qual cosa no rep la seva banda.

	Solució final	1	Malgrat no tenir especial interès en l'activitat, lliura al seu company la banda amb la qualitat que el descriu.
3	Comprensió	0	No s'esforça en comprendre l'activitat, ja que està enfadat perquè no volia venir i l'han obligat.
	Motivació	0	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Mal comportament. Molesta als companys que volen fer l'activitat i els incita a que no la facin.
	Solució final	0	Fa una manualitat amb la banda que se li proporciona però no té a veure amb el que s'havia de fer a l'activitat.
4	Comprensió	0	
	Motivació	0	Com que el seu company i amic, el participant 3, no està motivat, ell tampoc mostra interès.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Mal comportament. Molesta als companys que volen fer l'activitat, juntament amb el participant 3.
	Solució final	0	El resultat final no és el que s'esperava, ja que es dedica a escriure altres coses a la banda del seu company, amb l'objectiu de bromejar.
5	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt motivada i amb ganes per l'activitat, cosa que es veu en el resultat final.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	Al seu company li agrada molt la banda que li fa i la banda està molt ben treballada.
6	Comprensió	1	

	Motivació	1	Molt motivada i amb ganes de fer l'activitat, cura molt dels detalls.
	Busca d'ajuda	2	Mira constantment el que escriuen els seus amics, els participants 5 i 7.
	Interferències	0	
	Solució final	1	Format de la banda que fa és semblant al de la participant 5.
7	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt motivat i amb ganes, cosa que es veu en el resultat final.
	Busca d'ajuda	1	Busca ajuda de les educadores per tal que l'ajudin a pensar què pot escriure i com ho ha de posar a la banda.
	Interferències	0	
	Solució final	1	Banda molt treballada, i li agrada molt a la companya.
8	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt motivada i amb ganes.
	Busca d'ajuda	1	Busca ajuda de les educadores perquè l'ajudin a pensar què escriure i a ajudar-la a escriure-ho.
	Interferències	1	Mal comportament de la companya amb què s'intercanvien les bandes. La desanima que la companya no vulgui acceptar la banda que ella li ha fet.
	Solució final	2	L'objectiu de sentir-se valorada pels altres ha estat parcialment complert, ja que primerament la companya no ha volgut la seva banda i això ha fet que es sentís poc valorada.
9	Comprensió	1	
	Motivació	0	Aquell dia no estava motivada, deia que no volia fer res.
	Busca d'ajuda	0	

	Interferències	1	Mal comportament a l'hora d'acceptar la banda que li ha fet la companya. Diu que no li agrada i no la vol.
	Solució final	1	S'esforça en fer la banda per la companya i el resultat és bo, però no compleix l'objectiu de valorar l'esforç de la seva companya a l'hora de fer-li la banda.

TAULA 5. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 10.

Activitat 10. Publicitat			
Part.	Indicador	Dimensió	Observacions
1	Comprensió	1	
	Motivació	2	No està especialment motivat per fer l'activitat, però la realitza perquè li crida l'atenció.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Mal comportament d'un dels seus companys més propers, el participant 3. Això fa que es distregui sovint.
	Solució final	1	
3	Comprensió	0	No s'esforça en comprendre l'activitat, ja que està enfadat perquè no volia venir i l'han obligat.
	Motivació	0	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Mal comportament. Intenta molestar als companys que volen fer l'activitat i els incita a que no la facin.
	Solució final	0	No fa l'activitat.
4	Comprensió	1	
	Motivació	1	Li agrada la idea de l'activitat i la realitza amb interès, i això es veu en el resultat final.
	Busca d'ajuda	0	

	Interferències	1	Mal comportament d'un dels seus companys més propers, el participant 3. Això fa que es distregui sovint.
	Solució final	1	
5	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt motivada i amb ganes per l'activitat, cosa que es veu en el resultat final.
	Busca d'ajuda	1	Mostra sovint a les educadores el que està fent, busca la seva aprovació.
	Interferències	0	
	Solució final	1	És capaç d'anomenar moltes qualitats que té com a amiga.
6	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt motivada i amb ganes de fer l'activitat, i això es veu en el resultat final.
	Busca d'ajuda	2	Mira constantment les peces de roba que fa la seva companya, la participant 5.
	Interferències	0	
	Solució final	1	Les peces de roba triades són les mateixes que la participant 5, però les qualitats com a amiga les ha anomenat ella sola i en té bastantes.
7	Comprensió	1	
	Motivació	0	No té ganes de fer aquesta activitat.
	Busca d'ajuda	1	Busca ajuda de les educadores per tal que l'ajudin a pensar què pot escriure i com ho ha de posar a la banda.
	Interferències	1	Se li ha de cridar l'atenció perquè no fa l'activitat i vol marxar a jugar al pati abans d'hora.
	Solució final	1	Resultat final poc elaborat, però correcte. Pot anomenar dues qualitats que té com a amic.
8	Comprensió	0	No compren l'objectiu de l'activitat, només vol retallar la roba i emportar-se-la a casa.
	Motivació	0	Poc motivada per fer aquesta activitat.

	Busca d'ajuda	1	Busca ajuda de les educadores perquè l'ajudin a triar la roba i retallar-la.
	Interferències	1	Se li ha de cridar l'atenció perquè constantment ho vol tot per ella i es desvia de l'objectiu de l'activitat.
	Solució final	0	No escriu ni sap anomenar les qualitats que té com a amiga, es limita a enganxar les peces de roba al llibre.
9	Comprensió	1	
	Motivació	1	Li agrada la idea de poder retallar peces de roba.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Se li ha de cridar l'atenció perquè no vol enganxar les peces de roba al llibre, i se li ha de recordar l'objectiu de l'activitat.
	Solució final	1	Resultat final molt cuidat, i és capaç de dir bastantes qualitats que té com a amiga.

TAULA 6. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 13.

Activitat 13. Fitxa familiar			
Part.	Indicador	Dimensió	Observacions
1	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	Està molt content amb la seva família. És capaç de dir molts elements amb els que està satisfet i explicar més d'una anècdota divertida. Com a conclusió, diu que no canviaris per res del món la seva família.
3	Comprensió	1	
	Motivació	0	Es queixa per haver d'escriure. Tot i així, un cop veu que els companys ho fan, s'hi posa i ho fa.

	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	És capaç de dir el que li agrada de la seva família i està molt content amb ella. La conclusió que escriu és que li agrada la seva família.
4	Comprensió	1	
	Motivació	0	Es queixa per haver d'escriure. Tot i així, quan se l'anima a fer-ho s'hi posa.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	No exposa gaire detalladament els motius pels quals li agrada la seva família, i es limita a escriure "jugar" quan se li pregunta què és el que més li agrada fer amb la seva família. Quan se li pregunta per com de content està amb la seva família contesta "bastant".
5	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	No exposa les raons del que més li agrada de la seva família, es limita a escriure "tot", però exposa que està molt contenta amb la seva família i explica amb detall una anècdota de la família i la conclusió és que, tot i que són molts, estan molt units.
6	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	1	Demana ajuda a les educadores per tal de comprendre el que se li pregunta.
	Interferències	0	

	Solució final	1	Només exposa dues coses que li agraden de la seva família, en lloc de tres, com se li demana. Explica amb facilitat una anècdota divertida i afirma que està molt contenta amb la seva família.
7	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	1	Exposa amb facilitat les raons per les que li agrada la seva família i marca que li agrada molt. També explica l'anècdota divertida en detall.
8	Comprensió	0	
	Motivació	0	No vol fer l'activitat, se l'ha d'animar constantment a que ho faci.
	Busca d'ajuda	1	Necessita que siguin les educadores qui escriuen el que ella vol posar, ja que ella té molt baix nivell de lectura i escriptura.
	Interferències	1	Se l'ha de cridar l'atenció perquè s'aixeca constantment de la cadira i intenta no fer l'activitat.
	Solució final	2	Els objectius són aconseguits parcialment, ja que no vol fer l'activitat i la fa de mala gana. La conclusió general és que li agrada la seva família però que li agradaria que el seu pare sortís de la presó i pogués estar amb ells.
9	Comprensió	1	
	Motivació	1	
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	0	
	Solució final	2	Fitxa familiar poc completa. Només anomena dues raons per les que li agrada la seva família i no

			respon a què és el que més li agrada fer. Indica que la seva família li agrada molt.
--	--	--	--

TAULA 7. Presència o absència dels indicadors en l'activitat 14.

Activitat 14. Imagina't a tu mateix			
Part.	Indicador	Dimensió	Observacions
5	Comprensió	1	
	Motivació	1	Molt concentrada en tot moment durant l'activitat.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Mal comportament dels seus companys.
	Solució final	2	Els objectius que escriu són molt generals i poc personals.
6	Comprensió	1	
	Motivació	0	Poc motivada per l'activitat, tot i que finalment comprèn que l'ha de fer.
	Busca d'ajuda	1	Busca ajuda de les educadores per escriure els seus objectius.
	Interferències	1	Mal comportament per part seva i alguns altres companys durant la reflexió en silenci. Se li ha de cridar l'atenció.
	Solució final	1	
7	Comprensió	1	
	Motivació	0	Gens motivat per l'activitat, tot i que finalment l'acaba fent bé.
	Busca d'ajuda	0	
	Interferències	1	Mal comportament per part seva i alguns altres companys durant la reflexió en silenci. Se li ha de cridar l'atenció en diverses ocasions.
	Solució final	1	
8	Comprensió	1	
	Motivació	0	Poc motivada a l'inici, però acaba fent bé l'activitat.

	Busca d'ajuda	1	Necessita ajuda per part de les educadores per escriure.
	Interferències	1	Mal comportament per part seva i alguns altres companys durant la reflexió en silenci. Se li ha de cridar l'atenció en diverses ocasions.
	Solució final	1	
9	Comprensió	1	
	Motivació	0	Molt poc motivada durant la reflexió.
	Busca d'ajuda	1	Demana ajuda a les educadores per demanar idees d'objectius.
	Interferències	1	Mal comportament per part seva i alguns altres companys durant la reflexió en silenci. Se li ha de cridar l'atenció en diverses ocasions.
	Solució final	1	